

De opening van de Automobiel-tentoonstelling. — De Waterdruppel: een wondere Wereld. —
Mosoel. — De toestand in het Roergebied.

No. 33
(7)
14 Febr.
1923.

PER NUMMER
20 CENT.
VOOR WEEK-
ABONNÉ'S.
17½ CENT.

Panorama

GEÏLLUSTREERD WEEKBLAD

A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ LEIDEN

PRIJS
PER
KWARTAAL
f 2.25
FRANCO
PER POST
f 2.50

JULIA CUYPERS

Donderdag 8 dezer herdacht de bekende actrice Mevrouw Julia Cuypers in den Stadsschouwburg te Amsterdam haar 40-jarige tooneelloopbaan. Bij die gelegenheid gaf zij een meesterlijk spel in Fedora van Sardou aan haar talrijk opgekomen bewonderaars te aanschouwen.

WONDERE WERELD WATERDROPPEL

Moeren wil ik U in 'n wonderde wereld, 'n wereld bewoond door creaturen zóó klein, dat ze met onze meetwerktuigen, zelfs onze hyper-moderne, spotten. De kleinste maat waarmede in de oudheid gemeten werd vinden we nog thans bij de Arabieren: de dikte van 'n kamelhaar, ongeveer 'n kwart millimeter. Wij moderne Westelingen gingen verder, we lieten onzen duimstok voor wat hij was, immers hiermede konden we hoogstens 'n streep of de helft daarvan aflezen. Om 't kleine te meten wisten we 'n glazen staaf te fabriceren waarop 'n streep, 'n millimeter in duizend gelijke deelen is verdeeld. Met dit instrument kunnen we dus 'n duizendsten millimeter meten. . . . In de Waterdruppel-wereld leven echter infusoriën of afgietseldiertjes die nog véél, véél kleiner zijn. Door berekening werden bijvoorbeeld *monaden* kwa grootte bepaald, hunne lengte varieerde van 'n vijfduizendsten tot 'n achtduizendsten millimeter . . . om 'n cm^2 te bedekken heeft men niet minder dan 884,736,000,000,000 van deze diertjes nodig. Toch hebben deze lili-in-'t-zooveelste-kwadraat-puttertjes organen, spieren en zenuwen, ze zijn opgebouwd uit . . .

De wereld waarin ik U introduceerde wordt bewoond door, ik noemde U reeds hun naam, infusie-, op z'n Hollandsch, afgietseldiertjes. Zij werden aldus gedoopt door Leeuwenhoek, geb. 1632, overl. 1720, den man, die de rij der ontdekkers opende der Waterdruppelverkenners. Hij kwam er toe de Waterdruppelbewoners aldus te noemen, omdat hij de bewuste beestjes ontdekte in aftreksels of afgietsels van plantaardige stoffen.

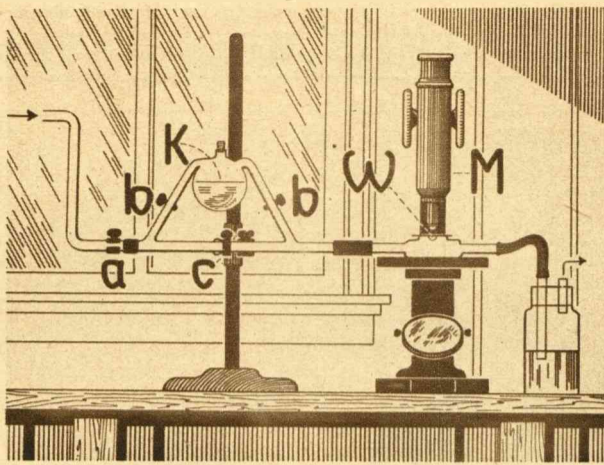
Heeft u bijvoorbeeld op Uw jaardag 'n tuil bloemen gekregen en die in 'n vaas met water gezet, zoo wordt dit water in minder dan geen tijd bevolkt met 'n ongelooflijk aantal infusoriën; laat ge 't water 'n dagje staan en werpt ge er 'n stukje bedorven vleesch in . . . neem dan 'n uurtje later uit uw vaas één druppel water . . . dan krioelen daarin rond volgens 'n uiterst matige berekening 'n anderhalf milloen diertjes, vul, om maar wat te noemen, 'n klein odeurflaconetje met het water uit de vaas en er zullen meer schepselen in leven dan er menschen leven op onze gansche aardbol!

De reuzen onder dit gedierte meten zoo om en nabij 1/100 millimeter; hoe klein de kleinste wel zijn, daar weten we nog niets van. In onze waterleidingen komen deze krieltjes zoo goed als niet voor, evenmin in versch regenwater, maar, zijn er in de goot of vergaarbak wat boombladeren geraakt, zoo heeft U 't lieve leventje gaande en slootwater is er door dicht, wat zeg ik? . . . overbevolkt.

Omtrent de eigenaardigheden der waterdruppelbewoners deed onze Leeuwenhoek op den 2en September 1701 reeds 'n ontdekking, die in den beginne ongelooflijk klonk. Hij bevond dat „raderdier”, gevonden in 't slijk eener goot geheel konden verdrogen om later, bij bevochtiging, weer te herleven als ware er niets gebeurd. Vijf maanden lang bewaarde hij op 'n stuk papier zulke verdroogde diertjes en ziet, wederom in hun element, 't water, herleefden ze. Do- yère zette de onderzoekingen op dit gebied voort; hij be-roofde de diertjes, die geenszins tot de laagst georganiseerde behoorden, door drogen boven zwavelzuur en in 't luchtledige op de meest volledige wijze van alle vochten, stelde ze daarna bloot aan temperaturen van 257° Fahr. . . zonder dat het vermogen tot herleving verloren ging. . . Baker zag zulke ge-, verdroogde beestjes herleven na 'n schijndood van zeven en twintig jaren.

Mogen onze waterdruppelbewoners ook nog zoo taai van leven zijn, ook voor hen slaat eenmaal 't klokje van gehoorzaamheid . . . ze worden door 'n sterkeren vraatzuchtigen medebewoner opgepeuzeld, op een of andere wijze worden ze vernietigd, wie weet door welke doodelijke ziekte aangetast

. . . Is dit echter niet 'tgeval. . . dan . . . ja, dan weten we eigenlijk niet of ze nu wel werkelijk dood gaan, ja dan neen. Zooals in al wat leeft de drang aanwezig is te zorgen dat de soort niet uitsterft, zoo teelen ook de infusoriën zich voort. Teedere romans echter worden in den waterdruppel niet afgespeeld, wijfjes worden er niet geflikflooid door mannetjes,

Hoe Waterdruppelbewoners bestudeerd worden.

ouder- of kinderliefde is er onbekend . . . de infusie-diertjes zijn geslachtloos.

Wanneer 'n paar straatbengels elkander uitmaken voor al wat leelijk is en elkander zeer minzaam toeroepen: „Val in tweeën — val in mootjes!” dan zou 'n infusorie niet zeggen: „ik hoop 't waar te nemen . . . na U,” maar hij zou het waaratje doen!

Als 'n afgietseldiertje 't nodig oordeelt zich te vermenigvuldigen, gaat 't zoo eenvoudig doch practisch mogelijk te werk en scheurt zichzelf in twee of meerdere stukken . . .

De voetstappen van Leeuwenhoek, den pionier van het waterdruppel-fauna-onderzoek, zijn nadien naarstiglijk gedrukt door de moderne onderzoekers, door mannen als *Weismann*, den Duitscher, *Maupas*, den Franschman, *Woodruff*, den Amerikaan . . . 'n Ishikawa of 'n Verworn niet te vergeten.

Op de teekening, dit artikeltje verlucentend, heb ik een Waterdruppelbewoner uitgebeeld, eenmaal door den Yankee Woodruff zegevierend der wereld getoond: „Hier is-ie!” Wie nu die „ie” wel was?

'n Eéncellertje, waarvan ik U den latijnschen naam sparen wil, in 't Hollandsch, naar z'n vorm, Pantoffeldiertje genaamd en waarvoor ik 'n korteren naam voorstel: 'n Slofje.

Op onze afbeelding zien we 'n Slofje, omgeven door een zich vermenigvuldigend splitsend protoplasma-klompje, 'n ééncellertje met niet meer dan 'n „kerntje” en 'n paar „blaasjes”, vakuooltjes en wat „schijnvoetjes” . . . 't Slofje dan heeft 'n lengte van één zesden millimeter en éénmaal in de vier en twintig uur doet 't wat we de anderen ééncellertjes zien doen . . . 't splitst zich: één slofje is geworden tot twee slofjes . . . de Slof-ik-heid is geworden tot 'n Slof-Wij-heid . . . 'n Wij-heid die voortgaat met zich te splitsen . . . en . . . zoo onzen Slofjes geen ongeluk passeert gaan ze daarmee voort tot in 't oneindige.

Gedurende vijf jaren heeft Woodruff de nakomelingen gecontroleerd van 'n slofje. Wanneer de splitsing had plaats gegrepen zonderde hij één van de twee af, dat zich dan den volgenden dag weer opnieuw splitste . . . zoo bezat hij ten slotte 'n drie-duizendste generatie: z'n 3029e slofje was nog even kwiek, even sterk, even vriendelijk gebouwd als z'n oer- oer- oer- vóór-slof!

Wanneer 't individu niet verloren ging vanwege de splitsing zoo zouden we zoo 'n slofje onsterfelijk kunnen noemen, wat dan trouwens mede geldt voor alle zich splitsende ééncellers. De ijverige waarnemers hebben bij 't slofje nog 'n eigenaardige manier van doen ontdekt: wanneer 'n slofje zich minder prettig gevoelt, of ietwat geleerder uitgedrukt zich in 'n depressie-toestand bevindt, zoo zoekt 't 'n soortgenoot op, vleit er zich tegen aan, vormt er weldra één geheel mede, even later gaan de twee slofjes die tot één geheel waren versmolten weer uit elkander, de depressie-toestand is verdwenen, 't slofje is als 't ware „verjongd”, 't kopulatie-wonder heeft plaats gegrepen. Later ontdekte men dat ook andere prikkels tot 'n zelfde resultaat leiden, 't zij voedselverandering, temperatuurverhoging of schudden.

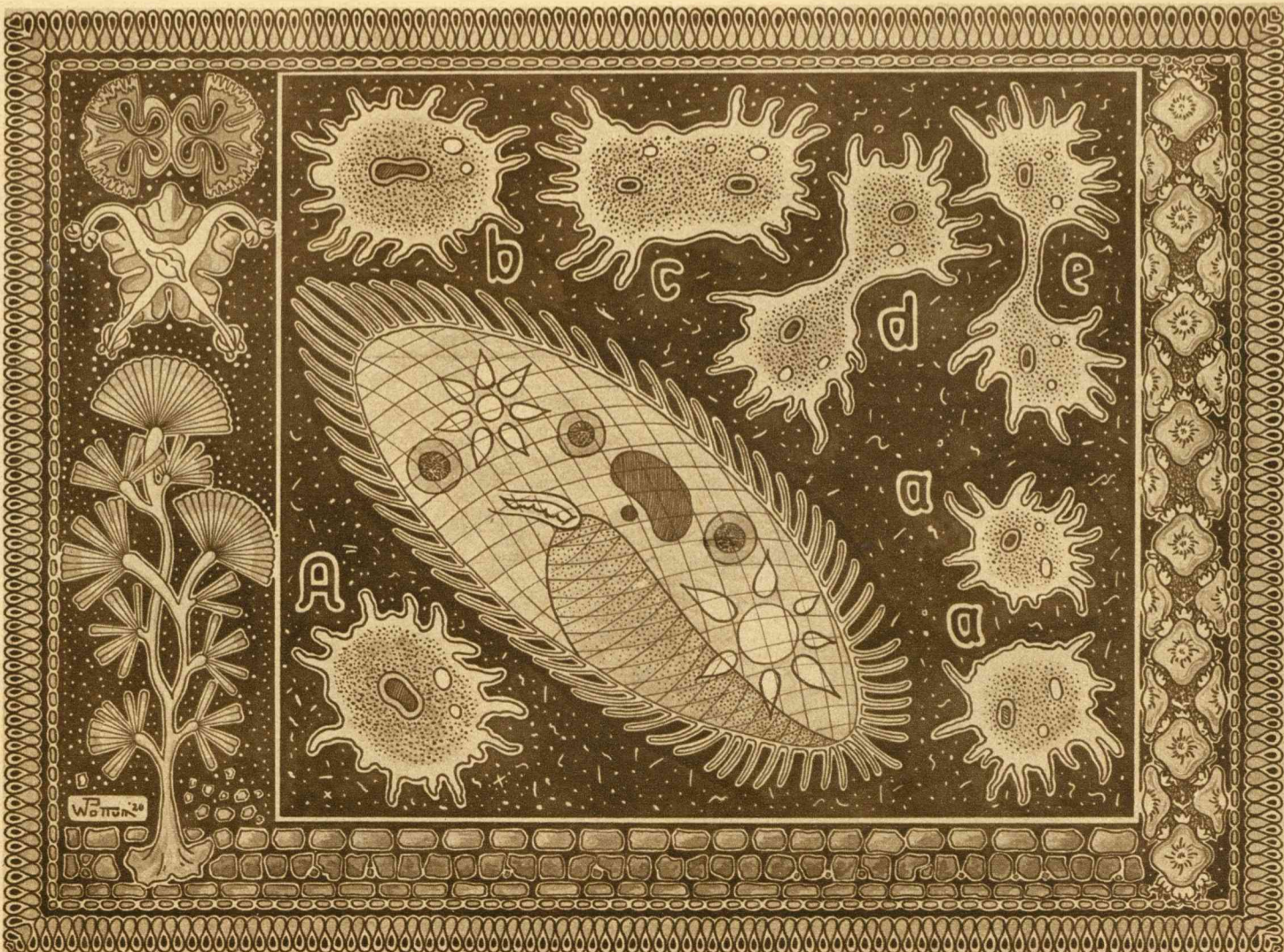
Wil men 't leven der Waterdruppelbewoners bestudeeren zoo kan 'n eenvoudig mikroskoop reeds dienen, enorme vergroo-tingen zijn niet nodig, dure installaties zijn al evenmin noodig, zooals U 't schema laat zien dat hiernaast in beeld werd gebracht. Onder 't mikroskoop is de zoogenaamde „glaskamer”, van boven afgedekt met 'n dun glaasje, waaraan de druppel hangt met z'n inwoners die wij bestudeeren willen. Hoe de ééncellers zich gedragen onder den invloed van alcohol? Daartoe dient de glaskolf K met de twee buizen waarin de kranen b. Bringen we in de kolf 'n propje watten in alcohol gedrenkt, zoo gaan de alcohol dampen langs den waterdruppel en de uitwerking is alzoo te constateeren: de waterdruppel wordt ziek en zoo wé lang doorgaan met alcohol dampen toe te voeren, sterven ze. Fluks dus de kranen b toegedraaid, kraan c opengezet en versche lucht of zuurstof toegevoerd.

Door deze eenvoudige inrichting kan men den waterdruppel en daarmee zijn inwoners elke gewenschte atmosfeer geven en de uitwerking er van door 't mikroskoop gadeslaan . . . we kunnen vivisectie plegen zonder dat er zich ook maar één in den lande tegen verzetten zal . . . onze waterdruppelbewoners staan voorloopig nog buiten de wet!

Vivisectie? Ja, gewis, men heeft de diertjes in stukken gesneden en nagegaan wat deze geforceerde splitsing zou opleveren: de stukjes waarin geen „kern” zat gingen te gronde, 't gedeelte dat 'n kern bevatte bleek van de amputatie geen kwade gevolgen te onder- vinden en leefde, splitste zich lustig verder.

Had ik geen recht te spreken van 'n wonderde wereld-waterdruppel, 'n wereld bewoond door wezen- tjes die strikt genomen niet sterven, door ééncellertjes, die ons op 't leven 'n geheel nieuwen kijk hebben gegeven?!

Wep.

't Pantoffeldiertje omgeven door 'n ééncellertje in splitsing, met daaromheen als sierrandje microscopische waterplant-vormen naar de natuur (niet gestyleerd).

UIT HET VOLLE LEVEN

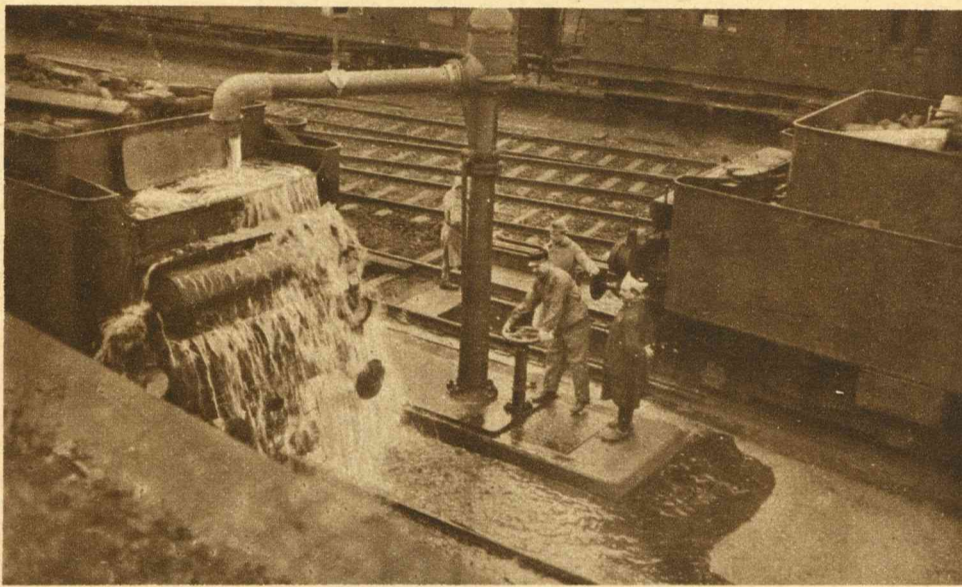
Een interessante excursie.

Op uitnodiging van de Lever's Zeep Maatschappij te Vlaardingen brachten Maandag l.l. een aantal grossiers en winkeliers een bezoek aan de werkplaatsen van genoemde Maatschappij, teneinde een denkbeeld te krijgen van de wijze waarop goede zeep gemaakt wordt. Onze fotograaf maakte deze belangrijke tocht mede en nam een drietal kiekken. Hierboven, links: De deelnemers gaan te Rotterdam aan boord der „Jan van Arkel”, die hen naar Vlaardingen bracht. Midden: Het verpakken van „Lux”, een zeer bekend fabrikaat der Lever's Zeep-Mij. Rechts: De staven Sunlightzeep gereed ter verzending.

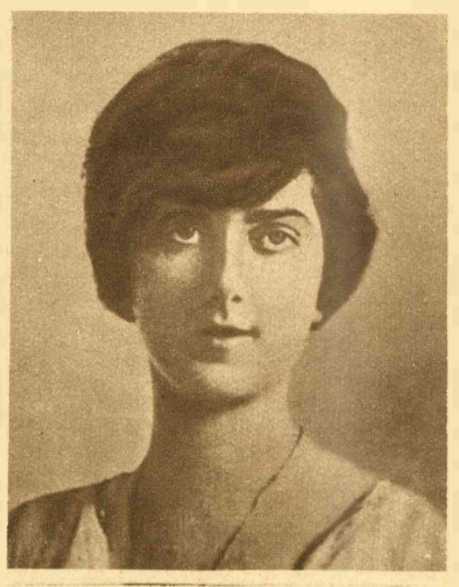
Stamboelski,

de minister-president van Bulgarije, op wien een bom-aanslag gepleegd werd. De minister bleef ongedeerd.

De bezetting van de Roer.

Door het lijdelijk verzet en de partiële stakingen der betrokken duitsche arbeiders, is de actie der Franschen en Belgen in de Roer tot op heden vrijwel zonder succes gebleven. Op onze foto ziet men hoe fransche soldaten op het stationemplacement te Mainz de locomotieven van water voorzien, teneinde door eigen personeel de treinen te doen rijden.

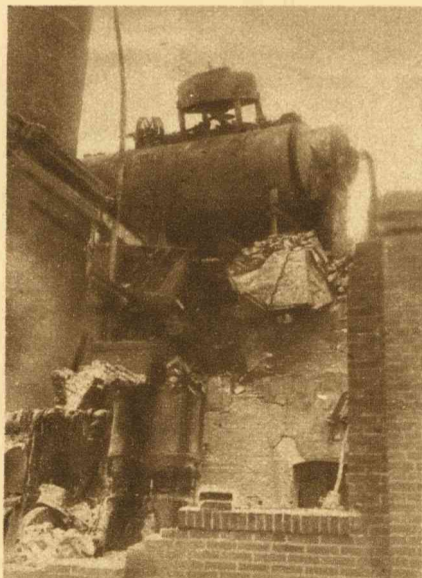
Prinses Jolanda

van Italië, die zich verloofd heeft met den kapitein der cavalerie Graaf Calvi.

De tenniswedstrijden te Scheveningen.

De uitslag der op de overdekte tennisbanen te Scheveningen gehouden wedstrijden 1. de hr E. Eriksson, 2. van Feen, kampioen, 3. Mej. van Schilden; kampioen-dames, 4. de hr Leembrugge, 5. Mevr. Koch, 6. de hr Schultz v. Hage, 7. de hr Huygens, leider van den wedstrijd, 8. de hr v. Lennep, 9. de hr des Tombes. De hr van Feen werd winnaar van den Beker, geschonken door Mr. Patijn.

De door brand verwoeste Aardappelmeel-fabriek te Groningen.

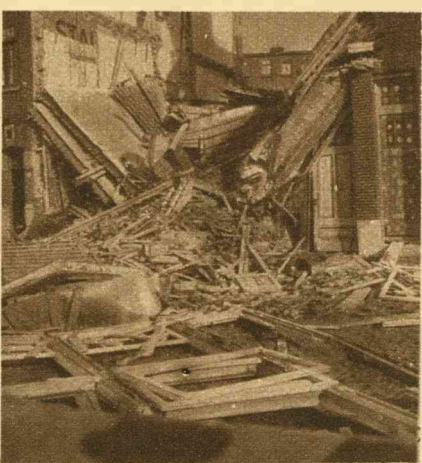
Mosoel,

de hoofdstad van het Turksch-Mesopotamisch vilajet Mosoel, dat op de conferentie te Lausanne den twistappel tusschen Engeland en Turkije vormde.

De begrafenis van Jhr. de Beaufort.

Vrijdag l.l. had te Doorn de teraardebestelling plaats van het stoffelijk overschot van Jhr. de Beaufort, den te Athene overleden Nederlandschen gezant. Onze foto werd genomen terwijl Jhr. van Karnebeek namens onze regering aan de groeve sprak.

Een huis te Rotterdam ingestort.

Aan de Aelbrechtskade te Rotterdam stortte Vrijdag j.l. een huis in, waardoor twee personen werden gedood en twee zwaar gewond werden.

De aanvaring op het IJ.

Ten einde een aanvaring te voorkomen met een klein zwaar geladen zandscheepje, moest de „Zaanstroom”, die van Leith komende het IJ opvoer, plotseling volle kracht achteruit stoomen, met het gevolg dat zij op een stijger liep. Het erop geplaatste huisje van de fa. van der Schuyt stortte geheel in.

DEN TSARENEED GETROUW

HERINNERINGEN VAN EEN KOZAKKEN-OFFICIER

door Luit.-Kolonel M. V. Graaf Mouravieff-Amoursky

(Alle rechten, ook die van vertaling, voorbehouden.)

2) Hoofdstuk II.
IN HET PAGENCORPS.

Nadat dan de vacantie ten einde was, meldde ik mij bij het pagencorps aan. Drie jaar zou ik daar doorbrengen. Thans zijn acht jaren verlopen sinds ik dat corps verlaten heb. Het gebouw is nu geheel verbrand, de directeur gefusilleerd. De kleinste herinnering aan mijne leermeesters, aan mijne kameraden, aan het geheele leven in dat oude gebouw dat zooveel van onze beste ridderlijke herinneringen binnen zijn muren bewaarde, is mij thans nog aangenaam en dierbaar.

De ruwe verwaarloosde manieren der kadetten in Warschau staken in mijne gedachten scherp af tegen de ijzeren tucht niet alleen, die hier heerschte, maar tegen den algemeenen geest van het corps. Buiten den dienst droeg de omgang met de officieren en tusschen de kameraden onderling een stempel van beleefdheid.

Wij hadden de beste leeraren van Petersburg, de pages leerden goed en de verhouding met de leeraren was uitstekend. Men moet niet vergeten dat allen die behuisd waren tusschen de muren van het oude paleis der Maltheser-ridders jongelieden waren, die tot de beste en oudste families van Rusland behoorden.

De geest der ridders, die keizer Paul van Rusland, grootmeester van de Johanniter-orde in het oude paleis Voronzoff van de Sodowajastraat geïnstalleerd had, leefde nog in ons gebouw. Zelfs in mijn tijd moesten wij nieuwtinngen nog de regels van de Johanniterorde uit het hoofd leeren. Deze regels waren op marmeren platen te lezen, die bevestigd waren op de muren in de vertrekken der kamerpages. Ook de muren der andere vertrekken droegen niet minder belangrijke inscripties. Zoo waren in de groote balzaal de namen der kamerpages te lezen, n.l. de namen der pages, die als nummer één de studies beëindigd hadden en diensengevolge als pages van Z.M. den Keizer aangesteld waren. Een ander groot vertrek was genaamd „zaal van de ridders van Sint George". Alle muren daar waren met portretten bedekt van generaals, kolonels en jonge officieren, allen gewezen pages, die gedecoreerd waren met het beroemde Sint-Georgekruis, dat slechts gegeven wordt voor persoonlijke verdienste en dapperheid in 't gevecht. De detachementen marcheerden door deze zaal in paradepas en de officieren salueerden met de hand aan de kepi.

Onze kleine, mooie kerk die uitzag op de Sint-Georgezaal, was geheel van zwart marmer. De muren en zuilen waren van boven tot onder bedekt met de namen van vroegere pages, die in gevechten gevallen waren of aan wonden waren overleden voor „Geloof, Keizer en Vaderland".

Terwijl ik op den besten voet was met mijne kameraden, vol bewondering tot mijne leermeesters opzag en gelukkig dat ik de elegante page-uniform kon dragen, trachtte ik zoo goed mogelijk te studeeren. Inderdaad gelukte het mij na twee jaar de eerste van mijn klas te

zijn. Ik had de voldoening te zien, dat mijn wiskunde-werk eenige malen als model naar het hoofdbestuur der militaire scholen gezonden werd. Onnoodig om te zeggen dat mijn doel was, kamerpage van Z. M. te worden. Hoe benijdde ik heimelijk de kamerpages van de eerste compagnie, wanneer zij door hofrijtuigen werden afgehaald om in het paleis dienst te gaan doen. Welk een indruk maakten op mij de koetsiers in hunne roode jassen en gegalonneerde steken.

Waar ik, zooals reeds vroeger gezegd, groot van stuk was, had ik het geluk drie of vier keer uitge-

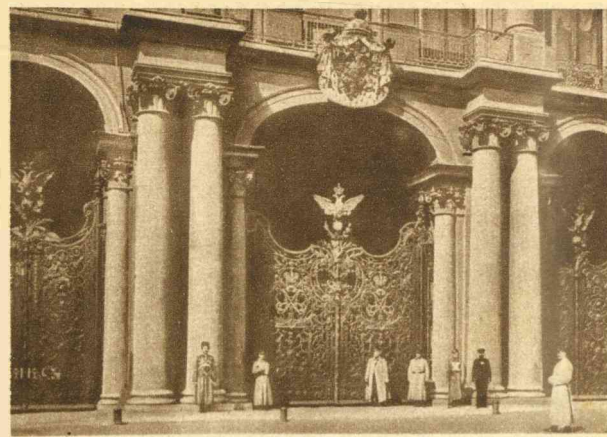

De auteur als cadet.

kozen te worden om het getal der dienstdoende pages aan te vullen. Het getal der dienstdoende pages was niet groot daar de Compagnie nimmer meer dan 50 of 60 jongelieden bevatte. Deze enkele gelegenheden lieten bij mij een tooverachtigen indruk achter.

In groot tenue, d. w. z. helm met pluim, de jas geheel met goud gegalonneerd, witte pantalon, voelde ik mij meer dood dan levend bij het wachten op de verschijning van H. H. M. M.

Eén gebeurtenis, hoe simpel ook, is voor altijd in mijn geheugen gegrift. Ter gelegenheid van een dienst ten hove waren 40 kamerpages van zestien tot achttien

Hoofdingang van het Winterpaleis te St.-Petersburg.

jaar in een der zalen van het paleis opgesteld tegenover de zoogenaamde „gouden compagnie". Deze „gouden compagnie" was een detachement gevormd uit veteranen, die de uniform uit den tijd van Bonaparte droegen, gewapend met oude musketten en kleine sabels in bandelier. Allen waren met kruisen en medailles bedekt. Het Winterpaleis was vol met eefgarden van verschillende regimenten, maar de oude grenadiers en wij, jonge pages, waren in de nabijheid der keizerlijke vertrekken opgesteld.

De keizer moest aan het einde van de zaal komen en de aandacht der officieren was in die richting gevestigd. Plotseling wankelden onze gelederen en wij zagen hoe de keizer zich een weg tusschen onze rijen baande. Z. M. was n.l. uit een deur gekomen waar men hem niet verwachtte. „Geeft acht . . . oogen in het midden" weerklonk het commando. De veteranen, die oud en stram waren en wier langzame bewegingen ons steeds ergerden, waren eveneens onthutst en presenteerden het geweer.

De keizer, door niemand gevolgd, liep rechtstreeks op hen af en zeide hun goeden dag. De grenadiers antwoordden. Z. M. keerde zich daarop tot ons en zeide „goeden dag, pages." Ons detachement antwoordde luidkeels ofschoon ons bij herhaling gezegd was dat men in het paleis zachtjes moest antwoorden. Maar men zag den keizer zoo van nabij, het geluk was zóó groot, dat alle voorschriften werden vergeten. Nog vervuld van den aanblik van den keizer keerden wij huiswaarts. Een ding bedroefde ons echter. Wij hadden gehoord hoe de keizer tot de grenadiers gezegd had: „goeden dag mijne grenadiers", terwijl wij slechts begroet werden met een „goeden dag, pages". Geheel Petersburg wist dat de keizer niet hield van ons corps, ons nimmer kwam bezoeken omdat Z. M. vond dat wij te elegant waren en te veel verwend werden voor een militaire school. Deze onverschilligheid van den Vorst trokken wij ons ten zeerste aan.

Den 10 Februari 1913 waren wij opgesteld bij het kerk-monument dat men gesticht had ter eere van de driehonderd roemrijke jaren, die het huis Romanoff in Rusland had geheerscht. Wij waren in groot tenue en ofschoon met jassen aan, waren de helmen en witte handschoenen niet voldoende om ons tegen den ijzigen wind en 22 graden koude te beschutten. De keizer kwam langs en zag hoe de pages, die bijna allen van koude verstijfd waren, tranen van pijn in de oogen hadden. Z. M. keerde zich naar den hofmaarschalk, generaal-adjutant baron Fredericks om, en zeide vrij luid: „laat de pages naar huis gaan". Men zond ons weg, ontevreden dat wij de plaats moesten verlaten waar onze geliefde Vorst was, maar getroffen door zijne goedheid.

In den zomer van 1914 had ik verlof gekregen om naar het buitenland te gaan en was met mijne moeder naar Italië vertrokken. Toen wij door Oostenrijk-Hongarije kwamen zagen wij dat de dorpsstorens met zwarte vaandels bedekt waren en vernamen wij dat Aartshertog Ferdinand vermoord was.

Wij kwamen in Rusland terug op den dag der algemeene mobilisatie en hadden in Warschau gelegenheid te zien met welk eene voorbeeldige orde en met welk een snelheid de regimenten op voet van oorlog gebracht werden.

In Petersburg woonde ik de promotie van onze twee hoogste klassen bij. De leerlingen ervan werden tot tweeden luitenant benoemd. Na de vacantie wierp ik mij met vernieuwden ijver op de studie, temeer daar ik de officiers-epauletten reeds in de naaste toekomst zag. De oorlog was uitgebroken en ik volgde met koortsachtige spanning de communicaties, die mededeelden dat onze troepen slaags waren in Galicië en Oost-Pruisen bezet hadden om alzoo de stad Parijs te redden. Het scheen toen dat de oorlog niet lang zou duren en mijn vrees om niets mee te maken deed mij besluiten het corps te verlaten en mij bij de troepen te melden om ten minste aan de laatste gevechten deel te kunnen nemen.

(Wordt vervolgd.)

Tuin van het Winterpaleis te St.-Petersburg.

HOE HET GELUK KWAM....

Vóór het eindstation aan het park staat een open paardentram, slechts matig bezet; koetsier en conducteur wisselen enkele slaperige woorden. De ontzettende zwoelheid van een gloeienden Augustusnamiddag ligt loodzwaar over stad en land. Niets beweegt zich, geen windje brengt verkwikking, grijsblauw welft de hemel zich, en de zonnestralen boren zich als gloeiende pijlen door het stoffige, versmachtende loof der boomen.

Ginds op den weg komt een wandelaar aan, een ruw-gesneden stok in zijn hand, stoffig zijn armelijke kleeren, zijn mager gezicht verbrand en met zweet bedekt. Hij steunt zijn hand zwaar op het ijzeren hek van de tram. „Gaat deze wagen naar de stad?” vraagt hij met matte, door stof verstikte stem.

„Ja — waar anders heen?” vraag-antwoordt norsch de koetsier.

„Tot aan de Schweidnitzer voorstad?”

„Nou ja, maar dan moet je overstappen.”

„Ach, wil u mij dan waarschuwen — ik weet hier geen weg” — en luid steunend, tot op het uiterste vermoeid, laat de man zich op de eerste leege bank neervallen.

De woord-karige onverschilligheid van den koetsier maakt plaats voor een zwak gevoel van deelneming.

„Ben je hier niet vandaan?” informeert hij.

„Ik kom van Ramslau.”

„Van Ramslau?” Nu schijnt de man geheel wakker te worden; hij beweegt de teugels van zijn bijna slapend paard: „Hort, ouwe — vooruit! — Toch niet te voet? — Was het niet te heet om te loopen?”

Met een onbeschrijfelijk gebaar haalt de ander zijn schouders op. Zwijgend — ieder antwoord lijkt hem overbodig. Na een poosje, terwijl de tram door de smalle schaduwrijke straat rijdt, zegt hij: „Ik was op zoek naar werk.”

„En heb je niks gevonden?”

„Niks!” — Het gesprek verstomt. Sombere nadenkend staart de moede wandelaar voor zich uit. Men kan het hem aanzien, hoe graag hij praten, na den langen eenzamen marsch aan een deelnemend mensch zijn bedrukt hart uitstorten zou. Maar niemand vraagt hem iets, niemand heeft tijd en interesse voor hem — dus trekt hij zich met de schuwe bescheidenheid van den arme, die niemand lastig vallen wil, in zichzelf terug. In de diepe stilte die er heerscht, slechts onderbroken door het gelijkmatig voortglijden en schudden van den wagen, hebben de toeschouwers elk woord verstaan. Een grijze oude heer op de tweede bank geeft den conducteur een wenk en betaalt zijgend het kaartje voor den moeden wandelaar. Als de beambte hem het kaartje geeft, en hij betalen wil met de losse koperen munten die hij reeds in zijn hand heeft, zegt de conducteur:

„Is al betaald,” en weigert het geld. Hij bedankt niet, hij verbaast zich niet eens, de arme doodmoede man met het magere gezicht en de treurige oogen.

„Ach lieve God!” zucht een oud moedertje naast den ouden heer — „dat is om bij te huilen. De arme slokker heeft beslist een erbarmelijken honger.” Met deze woorden tast zij in haar omvangrijke reticule. Eerst haalt zij er een breiwerkje uit, dan een bril, een houten bal — dan een in vloei-papier gewikkeld pakje. Koek of een boterham, dat de kleinkinderen, waarmee zij naar het park geweest is, overgelaten hebben.

„Hier, goede vriend,” zegt ze, den armen man over de bank heen het pakje aanrijkend — „eet dat maar lekker op. Het is wel niet veel — maar ik heb niet meer bij me.”

De bruine pezige hand grijpt gretig toe. De man bedankt en knikt — één oogenblik is het, alsof hij er direct in bijten wil. Maar hij bedenkt zich; een gevoel van schaamte, het drukkende bewustzijn hier voor ieders oogen, voor die nieuwsgierigen, medelijdenden, zijn razenden honger te stillen, weerhoudt hem; zijn gezicht vertrekt zenuwachtig, hij laat het pakje in zijn zak glijden en zit stil, in zichzelf gekeerd, als daareven. Naast hem op de bank zit een kleine, zwarte smidsjongen; hij heeft misschien in een der kleine villa's voorbij het park een karweitje gedaan en daarvoor een footje gehad; zijn heele roodwangige, zwarte gezicht glimlacht, zijn witte tanden glinsteren, zijn trouwhartige blauwe oogen schitteren van genoegen en lachen heimelijk tegen het nikkelen geldstuk, dat hij in zijn kleine zwarte hand ronddraait. Een paar keer heeft hij nadenkend naar zijn zijgenden buurman gekeken — nu houdt de wagen aan de remse stil, de paarden worden omgespannen en allen kijken belangstellend toe.

„Grootmoeder, gaan wij nu met twee paarden rijden?” vraagt een van de kinderen.

„Nee, mijn hartje, het eene wordt uitgespannen en gaat naar stal. Dat is moe en moet nu eerst een beetje uitrusten, begrijp je,” verklaart de vrouw.

Een onbeschrijfelijk treurig lachje brengt het magere gezicht van den man op de eerste bank in beweging. En dan zegt hij, zoo maar voor zich heen, als ontwakend uit een diepen droom: „Die heeft het goed, dat paard. Dat wordt nu uitgespannen en gaat naar stal, én krijgt zijn voer en zijn drinken. — Maar wij worden nooit uitgespannen — nooit, al hebben wij ook zes, acht mijlen geloopten.”

De kleine smidsjongen heeft zijn ooren gespitst en staart hem aan als een wonder, half schuw, half medelijdend. De tragiek van deze woorden beroert een snaar in zijn jonge hart, die zachtjes naklinkt; de troosteloze oogen van den man doen hem pijn.

„Van Ramslau?” vraagt hij aarzelend. „Is dat zes, acht mijl?”

„Ach, misschien nog wel meer — ik weet het niet,” antwoordt de man in den hoek, neemt zijn hoed af en veegt met

zijn zakdoek over het reeds grijzende haar. En weer wordt het stil op de eerste bank. Doodmoe is de wandelaar, zoo moe, dat hij nauwelijks aandacht heeft voor de straten waar hij doorheen rijdt. En bovendien is hij zoo hongerig en dorstig — zijn keel is bijna versmacht en verbrand door den zengenden zonnegloed en het grauwwitte stof, dat hij op den schaduwlozen zandweg heeft ingeslikt. En hoe zijn voeten hem pijn doen — hij kan ze haast niet verroeren!

Bijna tegen zijn wil houdt de „Ramslauer” nog steeds de gedachten bezig der mede-passagiers. De oude heer op de tweede bank gaat in zijn zak. Zou hij den armen kerel niet nog wat in de hand drukken? Maar waarvoor eigenlijk? Hij kan zich toch tot een armen-vereeniging wenden. Waarvoor betaalt men anders ieder jaar zijn bijdrage? En de portemonnaie glijdt wederom in den zak. Ook het grootmoedertje voelt zich bewogen — alsof een onzichtbare vinger zachtjes aan haar oude hart klopt. Zij beklagt den armen man, die de paarden om hun rust benijdt. Als hij mij wat vragen zou, gaf ik hem zeker wat — waarom vraagt hij niets? denkt zij, en wacht.

De kleine smidsjongen, zelf een arme topper, dien het leven nu juist niet zacht aanpakt, heeft zijn buurman onafgebroken gadeslagen. Alle zinnen, die hij onderweg vernomen heeft, gaan verward door zijn hersens en voegen zich aaneen, stuk voor stuk, tot een keten, die zich beangstigend zwaar om zijn jonge hart legt. Besluiteloos draait hij het nikkelen

Meisje uit het Hallingdal (Noorwegen) in haar nationale kleederdracht.

munstuk tusschen zijn vingers. Hij heeft óók dorst, en hij likt zijn roode lippen af. Het fleschje bier, dat hij koopen wil — frisch van het ijs — lacht hem toe, en hij proeft reeds thans den koelen, zoetigen drank. Maar de man daar, die komt te voet van Ramslau, „zes, acht mijl en misschien nog wel meer.” — Op zoek naar werk en hij heeft geen werk gevonden. Een onmenselijk zwaar voornemen komt in zijn jonge ziel op, en gelijk ermede de herinnering aan een lang vergeten woord van zijn moeder: „Er zijn er nog armer dan wij, die hebben geen brood, die hebben geen dak — en die moeten wij helpen.”

Hij is aan zijn doel en staat op. „Hier,” zegt hij met van opwinding onzekere stem, „hier hebt u — voor 'n glas bier!” en vóórdat de ander zich bezinnen of bedanken kan, springt hij vlug van de tram en loopt als een kleine held de straat af, zonder om te zien.

De Ramslauer houdt het tienpennigstuk in zijn hand; zijn oogen worden vochtig. „Goeie, kleine baas!” mompelt hij in zichzelf, en dan als versmachtend: „Voor een glas bier!” Hij richt zijn gebogen lichaam op, voor het eerst komt weer iets als energie, als levensmoed in zijn doodmoede ziel. Hij steekt het geldstuk in zijn vestjeszak. „Dat zal mij geluk aanbrengen!”

Ver buiten de Schweidnitzer voorstad wil hij uitstappen. De koetsier beduidt hem, dat hij nog verder kan rijden. Maar nee. Hij denkt nauwkeurig na: hier in deze straat woonde jaren geleden zijn zwager, die hem al meermalen bij tegenspoed geholpen heeft. Naar hem wil hij toe gaan — die geeft hem ook nu wel eten, drinken en een nacht logies — eer hij weer verder gaat op zoek naar werk. Hij loopt van huis naar huis en staart de hemelhooge, zon-doorgloeiende muren aan. Alles komt hem vreemd voor, zoo veranderd. Hij schudt zijn hoofd, spant zijn denken tot het uiterste in. Hier moet het toch wezen — of hier? Dan loopt hij een winkel binnen en informeert. „Nee,” zegt men schouderophalend,

„dien ken ik niet.” En dan plotseling, zich bezinnend: „Nou — wacht eens! — De schoenmaker? Ja, ja, die heeft hier wel gewoond, drie, vier jaar geleden. Maar hij is al lang geleden naar zijn dochter buiten gegaan. Weet u dat niet?”

„Waarheen? Is dat ver van hier?” vraagt hij met haperende stem.

„Nu — nogal. In de Graafschap.”

Wankelend gaat hij verder.

Zijn zwager! — Dat was zijn laatste hoop!

Wat nu? Hij kijkt om. Dat is de groote stad, die duizenden voedt en kleedt; duizenden een onderdak verschafft. Voor hem geen plaatsje, waar hij zijn moede hoofd kan neerleggen, geen hand die zich vriendelijk naar hem uitstrekt, die hem een lafenis voor zijn versmachtende lippen rijkt, die hem een bad bereidt voor zijn stuk geloopten voeten, voor zijn moede, pijnlijke ledematen. En nu kan hij weer voortloopen met zijn loodzware voeten, die hij nauwelijks nog meer kan optillen. Waarheen? — Dat weet hij zelf niet.

De vertwijfeling grijpt hem aan — en de honger, fel, woedend als een roofdier. Het stuk brood en koek heeft hij allang verslonden, wat beteekent dat voor een uitgehongerde maag! Met doffe hersens, nauwelijks wetend wat hij doet gaat hij een bakkerswinkel in en telt zijn geld neer op de toonbank. „Brood!” zegt hij heesch, en de bakkersvrouw strijkt de pfenningen op en rijkt hem onverschillig het verlangde aan.

In een nauw straatje blijft hij staan en eet, kauwt met de nog scherpe tanden en slikt hap voor hap het brood weg. Dan kijkt hij om zich heen, grijpt zijn heete hoofd, dat bijna niet meer denken kan. Ja, wat wou hij dan nog meer? Drinken — o ja. Hij zucht. Hij denkt opeens aan het nikkelen geldstuk, den aalmoes van den kleinen smidsjongen, dat het geluk moet aanbrengen. Hij tast in zijn zak, of hij het nog heeft — en plotseling schiet als een bliksemstraal een gedachte door zijn hersens. Ja, drinken wil hij — den laatsten dronk voor het tien-pennigstuk van den goeden jongen die hem zoo medelijdend heeft aangekeken — en dan? — Hij vindt den weg wel weer terug door de breede, drukke, zwoele straten — terug naar de rivier, waar hij overheen gereden is. Dien zullen zijn moede voeten nog wel kunnen gaan, den laatste weg? Spoedig wordt het donker, de nacht komt — onder de boomen — o, hij heeft het wel gezien hoe koel en stil het water is! — Dat wascht het stof der straten af, dat verkoelt de gloeiende hitte voor altijd...

Hij staat aan het buffet van een kleine nette herberg in de voorstad en drinkt met langzame, lange teugen. De kellerin, die juist niets te doen heeft, kijkt hem aan en glimlacht. „Het schijnt je nogal te smaken,” zegt ze vriendelijk — „Ja, het is een goed biertje, dat Ramslauer.”

„Ramslauer?” herhaalt de man gedachteloos, „Ramslau, — daar kom ik net vandaan.”

„Het is niet ver met den trein. De baas is er ook vandaan. Een goede twee uur.”

„Twaalf te voet,” zegt hij laconisch.

„Te voet?” vraagt het meisje verbaasd. „Vandaag al?”

„Ja — te voet.”

„Wat zal je dan moe zijn!” Goedig schuift zij hem een stoel toe. „En waarom ben je dan hierheen gekomen?”

„Om werk te zoeken.” Hij zegt het bijna mechanisch, zooals hij het reeds honderdmaal gezegd heeft de laatste dagen — weken.

„Werk — dat is er zooveel! Wat voor soort werk?”

„Alles!” zegt hij dof en rustig. Wat geeft het — het is nu toch te laat, hij kan niet meer. Hij legt zijn geld neer, wisch zich zijn lippen af en staat op. Nu komt het laatste.

„Hemeltje!” zegt het meisje opeens. „Nee, wacht eens!” Zij laat de glazen staan, die zij juist in het buffet wil schikken en verdwijnt in de kamer ernaast. „Mijnheer Scholz, komt U even hier! Er is hier iemand, die werk zoekt, misschien kunt u hem gebruiken?” Moeilijk loopend komt de waard nader.

„Zoek je werk?” vraagt hij langzaam en laat een onderzoekenden blik over den man gaan. „Ja — wat kan je dan?”

„Kuipeer — maar den laatsten tijd heb ik eigenlijk alles geprobeerd. — Alleen maar geen geluk gehad.”

„Hm!” De waard denkt even na. Zijn beroep heeft hem wat menschenkennis aangebracht, en zijn oordeel is gauw gemaakt. Bescheiden, eerlijk, een goeie kerel! zoo taxeert hij hem. En dan zegt hij: „Vandaag is mijn huisknecht weg-geloopt — een verloopen kerel — en als je wil, kan jij in zijn plaats komen. Op proef.”

De Ramslauer steunt met zijn sidderende hand op het buffet.

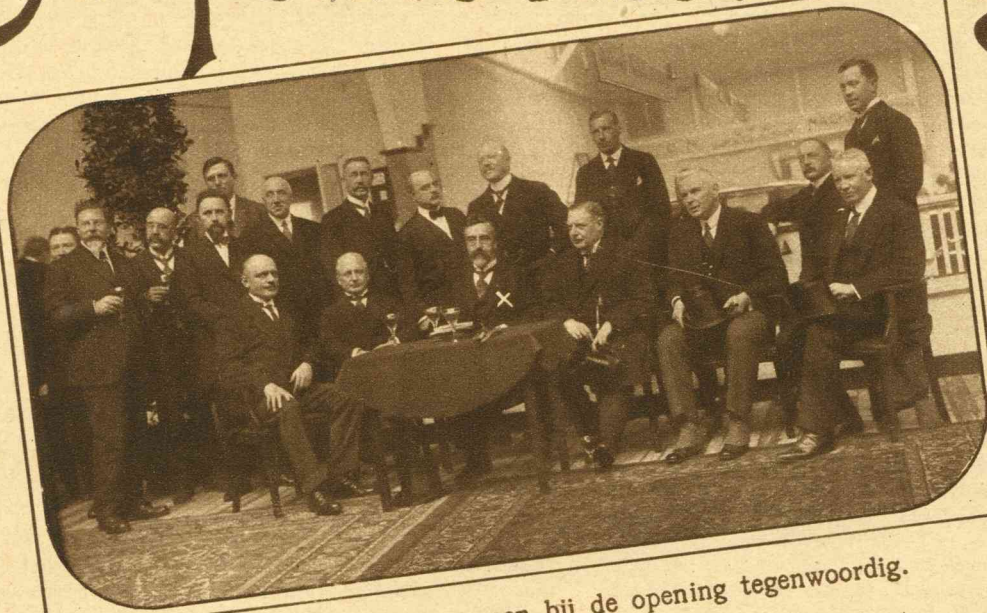
„Als u het met mij probeeren wilt — ik zal zeker” stamelt hij verward.

„Nou, ga toch zitten, man — men kan het je aanzien, dat je doodmoe bent. Laat mij je papieren eens zien. Zoo, goed — alles in orde.” De gedachte, zijn nieuwe hulp waarschijnlijk goedkoop te bekomen, maakt den op zichzelf reeds goedgegen man gewoonweg joviaal. — „Pauline, nog een glas Ramslauer voor den nieuwen huisknecht! — En hier, neem je geld maar weer terug, misschien brengt het je nog geluk aan!”

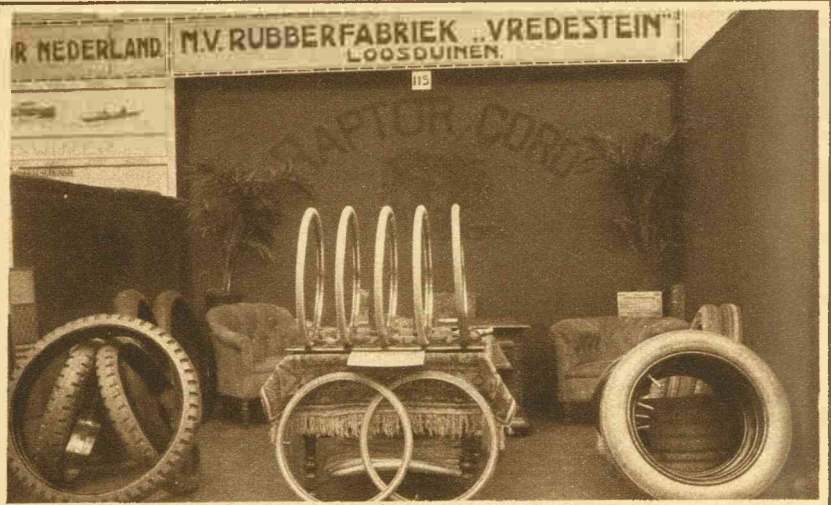
„Dat heeft het al gedaan,” zegt de vreemdeling zachtjes en wisch zich met zijn hand over zijn vochtige oogen.

(Vrij naar: Jassy Torrand).

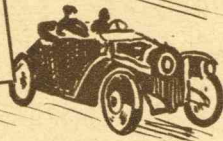
De Tentoonstelling

Groep van officieele personen bij de opening tegenwoordig.
(x) Z. Exc. Min. Aalberse.

Stand 115 van de Rubberfabriek „Vredestein“ te Loosduinen.
Automobil- en rijwiel-luchtbanden en massieve banden voor vrachtwagens.

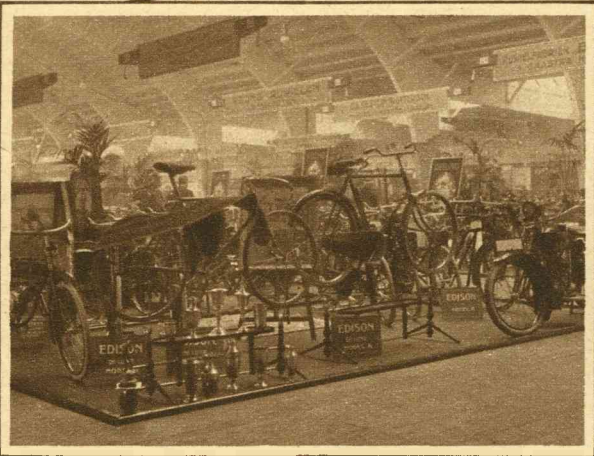

Vrijdagmiddag 1.1. had door Z. Exc. den Minister van Arbeid, Prof. Mr. P. J. M. Aalberse, de officieele opening plaats van de „Tentoonstelling van Automobielen, Motorrijwielen, Rijwielen, Banden enz.“, welke van 9 tot 18 Februari door de Nederlandsche Vereeniging „De Rijwiel- en Automobil-Industrie“ in haar, voor deze jaarlijksche exposities opzettelijk gebouwen show-room, gehouden wordt.

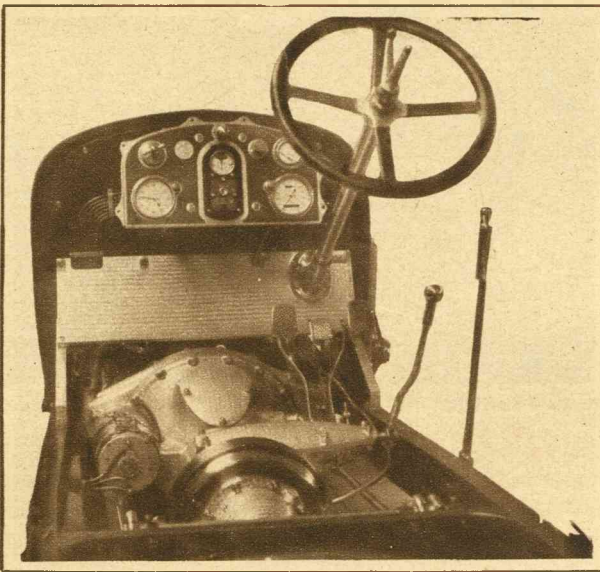
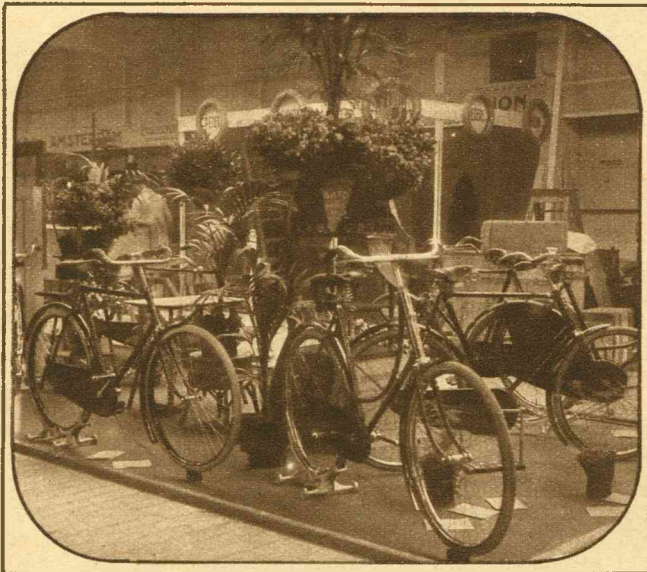
Deze „Amsterdamsche Salon“ is voor allen, die zich interesseeren voor de rijwiel- en auto-branche, een gebeurtenis van groot gewicht. Wat niemand verwonderen zal, wanneer hij bedenkt, dat door de vele exposanten op deze tentoonstelling het beste wat zij kunnen aanbieden, ter eerlijke en onderlinge vergelijking wordt uitgesteld, zoodat men gedurende het hierboven reeds genoemde tijdvak in de ruime, goedverlichte zaal van het gebouw der R. A. I. alles bijeengebracht vindt, wat de rijwiel- en auto-techniek nieuw schiep of verbeterde. Van het geringste onderdeel af, zooals nummerplaten, lantaarns, claxons, mascotta's, tot aan den geheel completen, keurig gelakten en gestoffeerden auto toe, ligt of staat er alks ter bezichtiging.

Voor den vakman, die deze tentoonstelling vóór alles bezoekt uit zakelijk oogpunt, is er dan ook heel wat — onmisbare — kennis op te doen. Hem wordt er als het ware een kijkje in de „cuisine“ der auto- en rijwiel-industrie gegund. Hij kan zich overtuigen van de deugdelijkheid der onderdeelen, waaruit de machine is opgebouwd, die zoo keurig in de carrosserie van den luxe-wagen geborgen zit; hier ziet hij hoe luchtbanden een bewijs van hun duurzaamheid geven, terwijl hij ginds gelegenheid heeft zich tot in alle details op de hoogte te stellen van den bouw en de inwendige inrichting van een bepaald type.

Behalve echter voor den vakman, is een bezoek aan deze tentoonstelling ook voor den nieuwsgierigen leek, die gaarne op de hoogte van zijn tijd wil zijn, meer dan loonend. Ook hij kan er een ochtend of een middag op interessante en leerzame wijze doorbrengen, want hij krijgt hier een indruk van de groote vlucht, die deze belangwekkende industrie genomen heeft. Wanneer wij een slank-gebouwd, keurig gesoigneerden auto zoo statig en bijna geruischloos langs 's heeren wegen glijden zien, dan aanvaardden wij, twintigste-eeuwers, die gewoon geraakt zijn aan de door stoom en electriciteit opgewekte beweegkracht, dit als een zóó gewoon, alledaagsch iets, dat, wanneer wij, zooals hier, den ingenieus uitgedachten motor beziën, die door één voetdruk den wagen en zijn passagiers voortbeweegt, wij ons-zelf met schaamte bekennen moeten, maar al te weinig gedacht te hebben aan het menschelijk vernuft, dat dit alles uitdacht en tot werkelijkheid maakte. En degelijk te beseffen, wat wij ook op dit gebied aan de techniek verschuldigd zijn, het is noodzakelijk wil men op de hoogte wezen van den tegenwoordigen tijd, waarin het snel-verkeer en -vervoer zulk een belangrijke plaats innemen, dat ze behooren tot de gewichtigste sociale en economische vraagstukken onzer eeuw.

Hierboven (in 't midden) de stand van de firma Goversse en Rotteveel te Den Haag, waar o. a. de door haar gefabriceerde Edison-rijwielen, welke in iedere uitvoering leverbaar zijn, geëxposeerd worden. Op een dezer rijwielen behaalde de bekende wielrenner Peeters (foto links) het Wereldkampioenschap. De firma is door Edison (foto rechts) gerechtigd zijn naam voor haar rijwielen te voeren. Tevens staat er te bezichtigen een motor met Cardan-overbrenging, en een ziekenwagen met twee versnellingen en vrijloop. Dan ook merken wij een bijzonder gebouwd race-tandemframe op, dat de bewondering moet wekken van iederen levenden gangmaker.

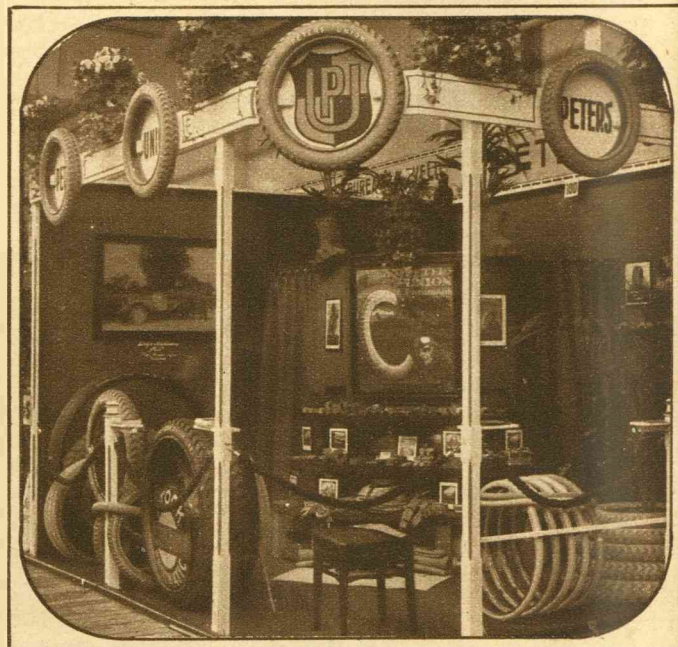

Stand No. 91 van de N.V. Nationale Rijwiel-fabriek „Bato“ te Tiel. Na 'n 12-jarig bestaan thans uitgebreid tot een onderneming waar 75 man vrijwel alle onderdeelen van rijwielen fabriceren, in hoofdzaak draaiende en wrijvende deelen voor H.- en D.-rijwielen. De naam is ontleend aan de Batavieren en heeft als devies: Sterk als Batavieren, Snel als hun pijl. Goedkoop als hun (Batavier) kleeding.

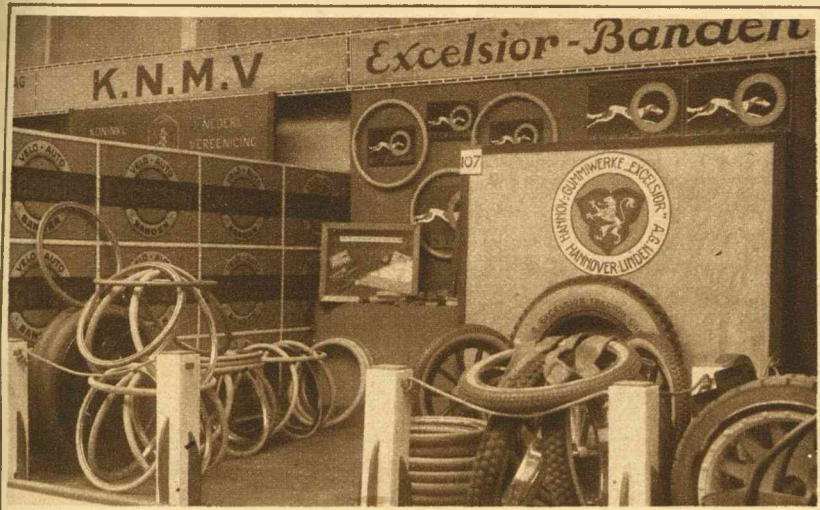
Gedeelte van een chassis van een modernen automobiel.

Stand 35 van G. F. Bakels, Amsterdam.
Importeur Buick- en Chevrolet-Automobielen.

Stand No. 100 van Peters Union.
Speciaal tandwielbanden voor vracht- en luxe wagens, motorrijwielen en rijwielen.

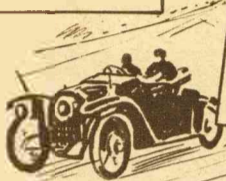

Stand 107 van de Excelsiorbandenfabriek te Hannover. Gen. Depot Joh. Weide, Frederiksplein 29, A'dam. 60-jarige ervaring in banden-fabricatie. Auto-, motor- en rijwielbanden, massieve banden voor vrachtwagens en buitengewoon zware luchtbanden voor omnibussen en postwagens, enz.

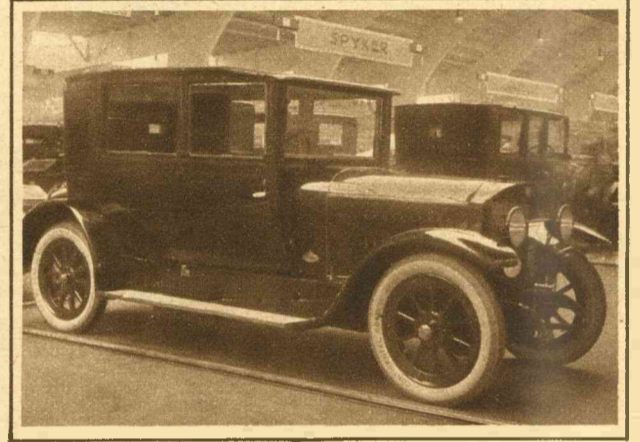
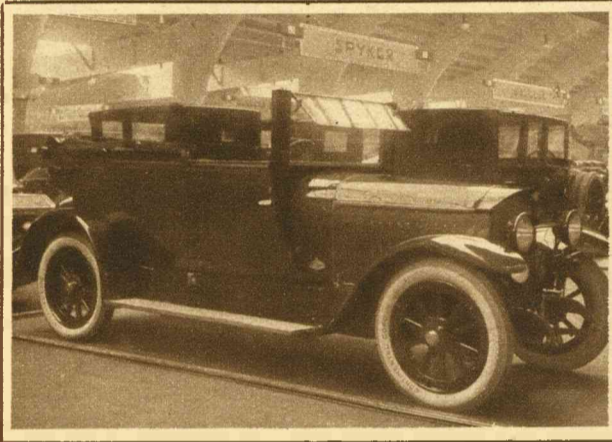
van de R.A.I.

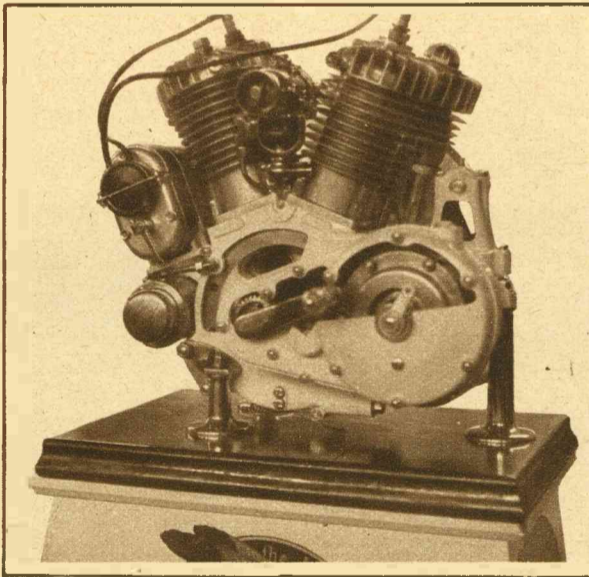
Stand 64 van de Rijwielabriek "Batavus" te Heerenveen. Hoofdvertegenwoordiger voor Nederland en Koloniën van de Presto-Werke te Chemnitz i. S. Impert en fabricatie speciaal van rijwielen tegen uiterst billijke prijzen. Als voorbeeld kan gelden dat reeds voor f 72.50 een compleet deugdelijk rijwiel wordt geleverd. Ten bewijze van den grooten omzet kan dienen dat het vorig jaar meer dan 10.000 van deze rijwielen werden verkocht.

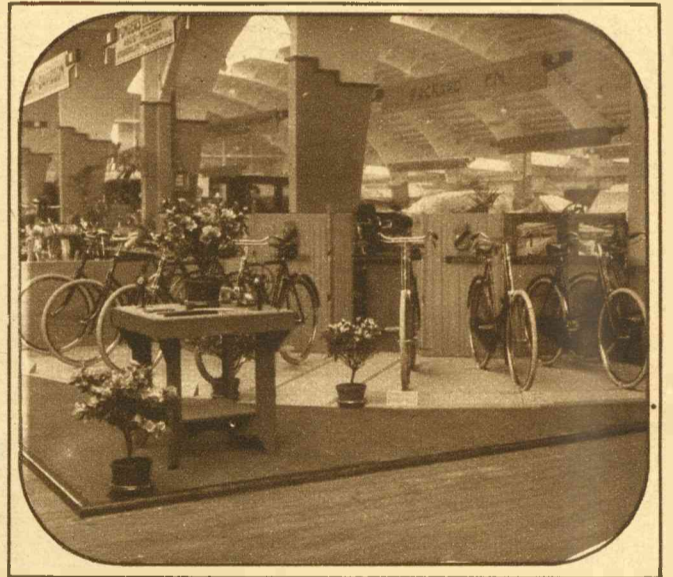
De tentoonstelling van de R. A. I. is dus van groote betekenis, omdat zij, zooals gezegd, den vakman en den leek op de hoogte van zijn tijd houdt of brengt. Doch het ware natuurlijk een valsche „beschuldiging” te beweren, dat het doel der exposanten uitsluitend is, het publiek met allerlei nieuwe snuffjes kennis te doen maken, en dat zij er niet aan denken ook zaken te doen. Zooals natuurlijk bij een iedere expositie, verwachten de deelnemers vanzelfsprekend dat hun moeiten en kosten minstens vergoed zullen worden. En daar is alle kans op! Gelukkig! Want een energie en ondernemingsgeest als op deze tentoonstelling ontplooid worden — en dat in een tijd, die verre van rooskleurig te noemen is voor de rijwiel- en auto-branche — verdienen in alle opzichten met succes bekroond te worden. En dat zullen zij wel ook, te oordeelen althans naar het bezoek, waarin de expositie zich reeds de eerste dagen verheugen mocht. En men kan veilig aannemen, dat van de vele kijkers, die wellicht toch reeds langen tijd met het plan rondliepen zich een rijwiel of auto aan te schaffen, er thans, nu men een zoo verleidelijke keuze voor zich ziet uitgesteld, menigeen tot de daad zal overgaan! Als tenminste de „embarras du choix” hungeen parten speelt. Want een keuze, een verscheidenheid is er, om... ja... om verlegen mee te worden. Al moeten wij ook direct erbij vermelden, dat de verleiding tot koopen daarmee minstens gelijken tred zal houden. Wat wel in hoofdzaak te danken is aan de vele mooie wagens, die er in hun prachtige uitvoering uitzien om er zoo mee weg te rijden. Wij voor ons hadden het dan ook gaarne gedaan, als het niet zoo streng verboden was geweest. Wij hadden er gaarne ons halve retourtje voor laten verlopen. Want per slot van rekening zit men toch nergens zoo behaaglijk als in de zacht-veerende kussens van zijn eigen auto, en men heeft geen angst zijn trein te verloopenen op een koud of opgewarmd diner onthaald te worden bij zijn thuiskomst. Heeft u zich verlaat, dan is „wat meer gas” voldoende om u toch op den bestemden tijd thuis te doen zijn. Wat vooral de vele forensen, die de trein misère zoo iederen dag aan den lijve ondervinden, wel eens goed ove wegen mogen. Hetgeen dan, naar wij voor de automobielhandelaren in ons land hopen, tot gevolg moge hebben, dat zij zich een auto, (-tje) aanschaffen om zich mee naar hun zaken en huis te begeven. Welk voorbeeld dan weer hopenlijk gevolgd moge worden, door allen, die zich vaak verplaatsen moeten, en daarbij, omdat hun tijd kostbaar is, zoo min mogelijk gebonden willen zijn. Want dien kant moeten wij uit! Er wordt in ons land — in vergelijking met het buitenland althans — nog veel te weinig gebruik van den auto gemaakt, die in onzen tijd van snelverkeer voor den zakenman heusch geen luxe is. Misschien zijn de slechte wegen ten onzent voor een niet gering deel schuld aan dit „conservatisme”, vast staat evenwel dat, zelfs deze omstandigheid in aanmerking genomen, de auto toch lang niet zoo populair is als hij verdient. Dat het weldra anders worde!

Stand No. 25 van Benz & Cie., Amsteldijk 10 te Amsterdam
Geëxposeerd Cabriolet Benz 10/30, open en gesloten.

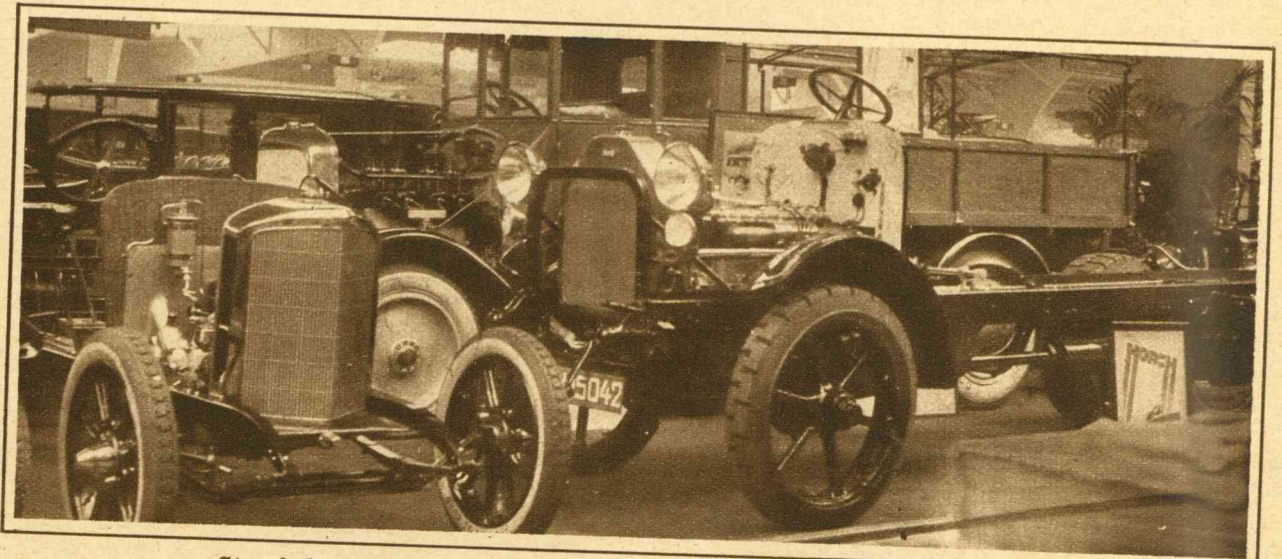
Het nieuwste type van den Indian-motor.

Stand No. 14 van Fongers Rijwielabriek te Groningen.
Volledige serie van de bekende Dames- en Heerenrijwielen.

De A.N.W.B heeft op deze tentoonstelling ook een pakkende stand ingericht.

Stand 9 van Lloyd's Handel-Mij., Stationsweg 62—64 den Haag.
Geëxposeerd een Luxe 10/35 P.K. Chassis. Een 3—4 tonsvrachtauto chassis. Een Daag, 2—2 1/2 tonsvrachtauto op luchtbanden.

DE MACHT DER DRIE

Een roman uit het jaar 1955

DOOR HANS DOMINIK

Geautoriseerde vertaling door Pierre Dumoulin

8)

Silvester Bursfeld trad nader en streek liefkozend over den als zilver glanzenden wand van het schip welks romp deed denken aan het lichaam eener zwaluw. Slank en zóó gevormd, dat de lucht er nog zachtjes om heen speelde, wanneer het met de snelheid van een geweerkogel door den ether schoot. Gemeten van af den langgerekten stuurstaart tot aan den motorkop, was het vliegtuig nauwelijks twaalf meter lang. De wieken waren thans op den beganen grond te zamengevouwen en lagen tegen den romp als de vleugels eener rustende zwaluw. In de ijle atmosfeer, op dertig kilometer hoogte, dáár rekten zich deze blanke vleugels uit, en spreidden zich naar beide zijden tot zij een vlucht van vijftig meter hadden.

Op lichte wielen stond de sierlijke romp met te zamengevouwen wieken.

„De Yankees zullen het schip niet terughebben! Zij zijn mij een aandenken schuldig voor den electrischen stoel,” bromde Silvester wrevelig.

„Je hebt gelijk. Wij kunnen de machine zelf gebruiken. Moreele verplichtingen hebben we na jouw avontuur niet meer. Het schip zal een plaats vinden in de Odingsgrot.”

Silvester Bursfeld droeg aan een riem op de rechterheup een klein kastje van gepolitoerd cederhout. Hij greep het zooals men een veldverrekijker ter hand neemt. Eenige manipulaties aan 'n paar stel schroeven van het apparaat, en als door geestenhanden aangeraakt begon het vliegschip op den vlakken heidebodem langzaam voort te rollen. Zóó langzaam, dat de drie mannen, die tot nu toe zijn passagiers geweest waren, het gemakkelijk konden bijhouden. Als een goed gedresseerde hond liep het voor hen uit, terwijl Silvester Bursfeld het met zijn apparaat vervolgde als een fotograaf een voorwerp, dat hij op de plaat wil vastleggen.

Nu was het einde der hoogvlakte bereikt. In steile helling voerde de weg verscheidene honderden meters benedenwaarts naar de Cornealef in de diepte. Aan zich zelf overgelaten, zou de machine op dit pad aan het rollen gegaan, omgevallen en te pletter geslagen zijn. Maar, had zij tot nu toe als een hond gelopen, dan klauterde zij thans als een gems. Voorzichtig volgde zij het smalle pad . . . en thans . . . Silvester Bursfeld richtte zijn apparaat naar omhoog en de zware machine, verhief zich van het onbegaanbare pad in de lucht. Terwijl haar schroeven stil stonden, terwijl haar vleugels tezamen gevouwen tegen den romp lagen, zweefde zij als een vlinder voor de reizigers uit, die langs het smalle pad afdaalden. Nu sloegen zij zijwaarts af en kwamen op de helling in een wildernis van blokken en heidekruid. Nog enkele honderden meters en er vertoonde zich een donkere opening tegen de helling.

Silvester Bursfeld werkte met zijn apparaat als een kunstenaar. Hij verhief het, liet het zakken, draaide en richtte het en kwam ten slotte na er een boog mee beschreven te hebben, precies voor die opening te staan. Vóór hem zweefde het zware vliegschip.

Met een langzame, voorzichtige wending keerde het zijn spits naar de opening toe. Daarop dook het in de duisternis en was het verdwenen. Silvester volgde het terwijl Erik Truwor een handschijnwerper in werking stelde, die de grot met een verblindend licht vervulde.

Nog een honderd meter verder in de ruime, hier door de natuur in het oorspronkelijk gesteente gevormde grot, een korte zwenking naar links en het vliegschip verdween achter geweldige bazaltzuilen. Toen Silvester thans den straler liet dalen, daalde ook het schip, zijn wielen raakten den grond en thans stond het veilig en onbeweeglijk op de vlakke, met droog zand bedekte basis der grot. Silvester Bursfeld stelde de schroeven van zijn apparaat op nul en liet het weder op zijn heup glijden.

„Zoo! hier zal niemand het ontdekken! Tenminste, als de lui hier in de streek nog hetzelfde respect voor de Odingsgrot hebben als vroeger.”

„Dat hebben ze. De schaapherders en woudloopers hier gelooven nog steeds, dat er allerlei geesten in de grot huizen.”

Erik Truwor zeide het lachend.

„Zelfs op klaarlichten dag maken zij een omweg om de grot. Niemand waagt zich er gemakkelijk in, al

is de ingang ook nog zoo breed en al ligt zij nog zoo open. Zij hebben er respect voor en, mocht dit verslappen, dan bezitten wij het middel om het weer op te frisschen.”

Hij wees daarbij op den straler aan Silvester's zijde. Uit het duister der grot traden de drie mannen weder in den zonneschijn. Zij volgden het pad stroomafwaarts en bereikten het oude stamhuis der Truwors van waar men temidden van berken en pijnboomen op de Torneaelf nederzag.

* *

„Britannia rules the waves, Britannia rules the winds.” Honderdduizenden kelen galmden de oude melodie met nieuwen tekst uit en deden haar over de blauwe wateren van de Solent klinken. De vloot der lichte engelsche luchtstrijdkrachten was plotseling aan den hemel zichtbaar geworden. Haar verschijning betekende het begin der groote wedstrijden, die voor den 11 Juni door de Aeronautical Federation of G.B. en de Imperial Aero Club boven den zeearm, gelegen tusschen het eiland Wight en de engelsche kust, gear-

Het Regeeringsjubileum van H. M. de Koningin.

Ter gelegenheid van het regeeringsjubileum van H. M. de Koningin jr September a.s. bracht de Nederlandsche Fabriek van Gouden en Zilveren Werken v. h. J. A. A. Gerritsen te Zeist een medaille in den handel, waarvan de modelle's zijn vervaardigd door den bekenden beeldhouwer Tjipke Visser te Bergen. Op de voorzijde van deze medaille is het portret van H. M. de Koningin afgebeeld met als randschrift: *Wilhelmina Koningin*. De keerzijde geeft een vrucht dragenden oranjeboom te aanschouwen, wa achter een oranjezon, ter halver hoogte gerezen, haar stralen uitzendt. Ter weerszijden van den stam werden onder de zon de jaartallen 1898-1923 aangebracht. De medaille werd vervaardigd als legpenning in goud, zilver en brons, ter grootte van 60 en 40 m.M., terwijl ze ook als draagpenning ter grootte van 26 m.M. wordt uitgevoerd in welken vorm ze bestemd is om uitgereikt te worden aan schoolkinderen.

rangereerd waren. In smaldeen van telkens honderd, kwamen de vliegtuigen aangevlogen, doken ergens in de verte uit het blauw des hemels of van den oceaan op. Per honderd vormden zij in de lucht een V als de trekvogels en hielden de figuur nauwkeurig gesloten, terwijl zij allerlei evoluties uitvoerden.

Eskader op eskader vertoonde zich, tot er ten slotte duizend eskaders waren, tot honderdduizend vliegtuigen in een dichte wolk het azuur des hemels met een zilver-glans van blank metaal overtoegen.

De menigte, die de oevers en klippen van de Solent als met een zwarten rand omzoomde, zong spontaan het oude lied.

Onbekommerd om alle politieke spanning waren de massa's hier heen gekomen om een sport-schouwspel te zien. Maar de aanblik der onoverwinnelijke engelsche luchtvloot vervoerde haar tot een uitbarsting van vaderlandsche liefde. De regeerders hadden

behendig partij weten te trekken van de gevoelens der menigte om zich tegelijkertijd van de slagvaardigheid en de mogelijkheid om bij het eerste alarm gereed te zijn te overtuigen. Er kwam geen einde aan het zingen, aan het zwaaien met doeken en hoeden, zoolang er nog één vliegtuig te zien was. Toen . . . zoo plotseling de vloot was komen opdagen, was zij ook weder verdwenen. Van Garmouth tot aan den Atlantischen Oceaan, van de Orkneys tot aan de Kanaaleilanden, stond zij weder boven de kusten als een aaneengesloten zwerm horzels, gereed elken tegenstander op het water of in de lucht met giftigen angel aan te vallen en te vernietigen.

Een deel van het strand was van de menigte vrij gehouden. Hier lagen de luchtjachten in welke de voorname leden der clubs, die de wedstrijden georganiseerd hadden tezamen waren gekomen om het schouwspel te zien. Daar lag zwaar en breed, buitengewoon rijk versierd, en van goud schitterend, het jacht van den radja van Rankure. Enkele meters daarvan verwijderd lagen de bewonderenswaardige vliegschepen der Korfolks, der Sommersets, der Cecils en van vele anderen. Temidden van al deze, de langwerpige romp van een aluminiumjacht. Het was het eigendom van den Vierden Lord der Britsche admiraliteit, Lord Morace Maitland, van Maitland Castle.

Lord Morace Maitland had in zijn officieele ambt het bestuur der luchtstrijdkrachten onder zich.

Hij maakte deel uit van het presidium van de *Imperial Aero Club* en de groote ontvangkamer van zijn jacht vormde de plaats van samenkomst van al deze aristocraten van geboorte en geld, wier vliegschepen het veld bedekten.

Het salon van het jacht had door groote spiegelruiten naar drie zijden een vrij uitzicht. Alleen de vierde wand had geen venster. Twee smalle deuren gaven toegang tot de particuliere vertrekken en de huiskamer van het luchtschip. Het middengedeelte van den wand werd door een groep palmen en bladplanten ingenomen. Een geweldige leeuwenkop van zwaar brons, op ongeveer borsthoogte aan den wand bevestigd, wierp een straal frisch water in een schelpvormig bekken tusschen de palmen. Stoelen en tafels waren tusschen deze gegroepeerd.

Hier was de meesters van het jacht, Lady Diana Maitland, in den kring harer bezoeksters gezeten. Evenals de heeren zonder uitzondering in clubcostuum verschenen waren, zoo droeg ook Lady Diana het sportcostuum van de Aeroclub. Rank en slank vertoonde zich haar jeugdige gestalte in den voetvrijen rok en het nauwsluitende jacket van marineblauw laken. Met gespannen aandacht volgden ook de dames de gebeurtenissen in de lucht, Lady Diana zelf legde bijzondere belangstelling aan den dag. Telkens weer nam zij den kijker op om zich toch geen enkele bijzonderheid te laten ontgaan. Haar donkere oogen fonkelden van opwinding terwijl een lichte blos haar wangen kleurde. Iedere zenuw in haar trilde als nam zij zelf aan de wedstrijden daarboven deel. Iemand die haar gadesloeg zou gemakkelijk hebben kunnen vaststellen dat zij in temperament en wezen geen engelsche was, dat het niet alleen hare hoedanigheid als echtgenoot van den Minister van Luchtvaart was die haar zoo bijzonder in deze vertooningen belang deed stellen maar dat haar anders gearde natuur haar vreugde bij de opwindende kampspelen veel sterker te kennen gaf, dan bij de dames harer omgeving het geval was, wier traagvloeiend engelsch bloed ook hier de gewone koele reserve in acht nam.

De laatste vliegtuigen der engelsche weermacht waren aan den horizon verdwenen. Alle gasten wisten, dat men het schouwspel van zoeven aan het bevel van den lord te danken had en gaven van erkentenis blijk.

„Briljant,” bromde Commodore Morrison, „jammer, dat de Amerikanen er niet bij waren. Ze zouden er anders nog wel eens over denken, alvorens met ons twist te zoeken.”

„De Amerikanen zullen niet komen,” merkte Mr. Pykett, de Australische katoenkoning, droogjes op.

„Wedden, dat ze komen?” viel Viscount Robarts hem in de rede. Viscount William Robarts, die nooit een gelegenheid liet voorbijgaan om een weddenschap aan te gaan.

„Ik geloof toch van niet,” meende Mr. Pykett.

De Viscount keek op zijn horloge. „Tien Pond er op, dat de eerste amerikaansche boot binnen vijf minuten hier is.”

Lord Morace Maitland stond in de nabijheid. De scherpe lijnen van zijn gladgeschoren gelaat trokken zich samen. Hij kende Amerika en de Amerikanen. Hij liep thans naar de veertig. Sedert drie jaren was hij bezitter van den Lordstitel en de daarmede verbonden inkomsten. Doch het lordschap was hem geheel onverhoopt tengevolge van een reeks van sterfgevallen ten deel gevallen. (Wordt vervolgd).

DE MODEL-DIENSTBODE

R kon gebeuren wat wilde, maar als de dames — zoo eens in de week — bij elkaar waren, kwam het gesprek strijk en zet op de dienstboden.

„Geen voorbeeld van,” zei de vrouw van den postdirecteur met een opgetrokken neusje. — „geen voorbeeld van. Ik heb de mijne nog geen veertien dagen, en het is alweer mis.

Ze verkiest geen margarine te eten. Verbeeld je, de beste margarine! Wij zelf merken het verschil niet eens met natuurboter. En koud vleesch is ze nooit gewend geweest. En ze verkiest zelf thee te zetten in de keuken. Ze beweert dat ik de thee kook. Wat vindt u daarvan? Maar niet mijn thee, maar mijn bloedkookt, dames, wilt u dat wel gelooven?, bij zulk een behandeling. Mijn moeder heeft vijf en twintig jaar dezelfde meid gehad. Zij heeft haar zilveren dienstfeest bij ons gevierd, en een gouden horloge van mijn vader gehad, met inscriptie. Als u denkt, dat er tegenwoordig nog meiden zijn, die vijf en twintig dagen bij je blijven, dan hebt u het mis. Het is ontzettend, dames....”

„Nee, dames,” begon de vrouw van den ontvanger, „wat mij overkomen is, is nog ongelooflijker. Woensdag is mijn nieuwe meid gekomen, en Zondagmiddag heb ik haar den dienst al opgezegd. Zij had haar uitgaansdag, en was na de koffie naar haar kamertje gegaan om zich te kleeden, te klèeden, dames, te klèeden! Nu, ze was gekleed toen ze beneden kwam om goeiendag te zeggen. Een grande dame, een barones, een gravin, een hertogin. Mantelpak van mauve laken, om door een ringetje te halen. Grije schoenen en grije zijden kousen. Witte glacés. Een hoed met aigrette naar de laatste mode. En een voile voor. Wat zegt u ervan? Een voile. Zoo een met een insect er op. U kent ze. En ze rook naar Roses de France, en huppelde als een mannequin door de kamer. Ik zeg haar, gunst, gewoon-weg, zonder eenige bedoeling om haar te beleedigen. Ik zeg: Jeanne, zeg ik, je bent wel wat erg... wat erg tiré, zeg ik. Het kon wel wat eenvoudiger. Nu, daar waren de poppen al aan het dansen. Een brutale mond van geweld. „Het is werkelijk wat schandalig,” zeg ik, „er is geen verschil tusschen mijn tailor-made en de jouwe.” „D'r is wèl verschil,” antwoordde dat schepsel, dames, en wat denkt u? nee maar, wat denkt u dat ze bedoelde. „D'r is wèl verschil,” zei ze, „de mijne is betaald en de jouwe niet.”

De dames waren er paf van. De dames waren er kapot van, wat wel niemand zal verbazen, dunkt me trouwens.

„Ik heb nóg vreeslijker ervaring,” begon de vrouw van den apotheke nu, „dat stelt gewoon-weg alles in de schaduw wat er ooit op dat gebied is vertoond. Ik heb haar nog maar één dag gehad. Wat zeg ik? nog niet eens. 's Morgens kwam ze. 's Middags was ze vertrokken. Ik gaf haar gewoon de boodschappen voor den kruidenier op. U weet, die dagelijkse dingen, zoo een en ander voor de koffietafel en zoo. Een ons leverworst en een busje sardines en een ontbijtkoek en een pond oude Hollandsche kaas, en een pond koffieboonen, en een kilo suiker, en een pond boter, en zes versche eieren, en bij den bakker twaalf vlinders en een casino en een moutbroodje van twintig cent, kortom allemaal vrijwel de vaste dagelijkse boodschappen van 'n burger-huishouden, en wat denkt u, dat ze zegt: „Kan u het niet op een briefje schrijven, zegt ze, of in een boekje, want ik kan het allemaal niet onthouden.” Ik gaf haar te kennen, dat de leverancier het boekje zelf invulde; dat is een gewoonte die ik heb ingesteld; dat is mij gemakkelijker. „Ja,” zei ze, „maar ik kan het niet allemaal onthouden om het hem te zeggen. U moet niet denken, dat ik niets anders aan mijn hoofd heb. Ik heb elken avond les in type-writen en stenografie, en om den anderen avond Engelsch op de Berlitz of boekhouden. Om van mijn pianoles tweemaal per week en mijn studeeren nog niet te spreken”.... Wat vindt u daarvan, dames?”

Nu, de dames vonden er het ergste van. En terecht. Maar er waren er toch nog, die schrikkelijker ervaringen met hun dienstmeisjes hadden, en ze vertelden die ervaringen, en het was onder de dames een en al verbazing en verontwaardiging over die malle schepsels van dienstboden tegenwoordig. Je kon gerust zeggen, dat er geen bruikbaar dienstmeisje meer te krijgen was....

„Nu, nu,” suste de vrouw van den dokter, „ik voor mij moet u zeggen: ik heb een beste, een bovenste-beste. En ik houd haar ook. Ze zou niet van me weg willen. Voor een maand of wat is ze bij me gekomen. Ze is uit een negorij ergens in den achterhoek. Het is 'n juweel, in één woord. Al gediensigheid, en gehoorzaamheid wat er is. En helder! En werkzaam. En eerlijk! Geen voorbeeld van. En heelemaal niet veeleischend. In geen enkel opzicht. Ik zeg u; het is een juweel, die Bette-Kee.”

Alle dames waren vanwege die meid jaloersch op de doktersvrouw, dat laat zich begrijpen. Ieder had een woord klaar;

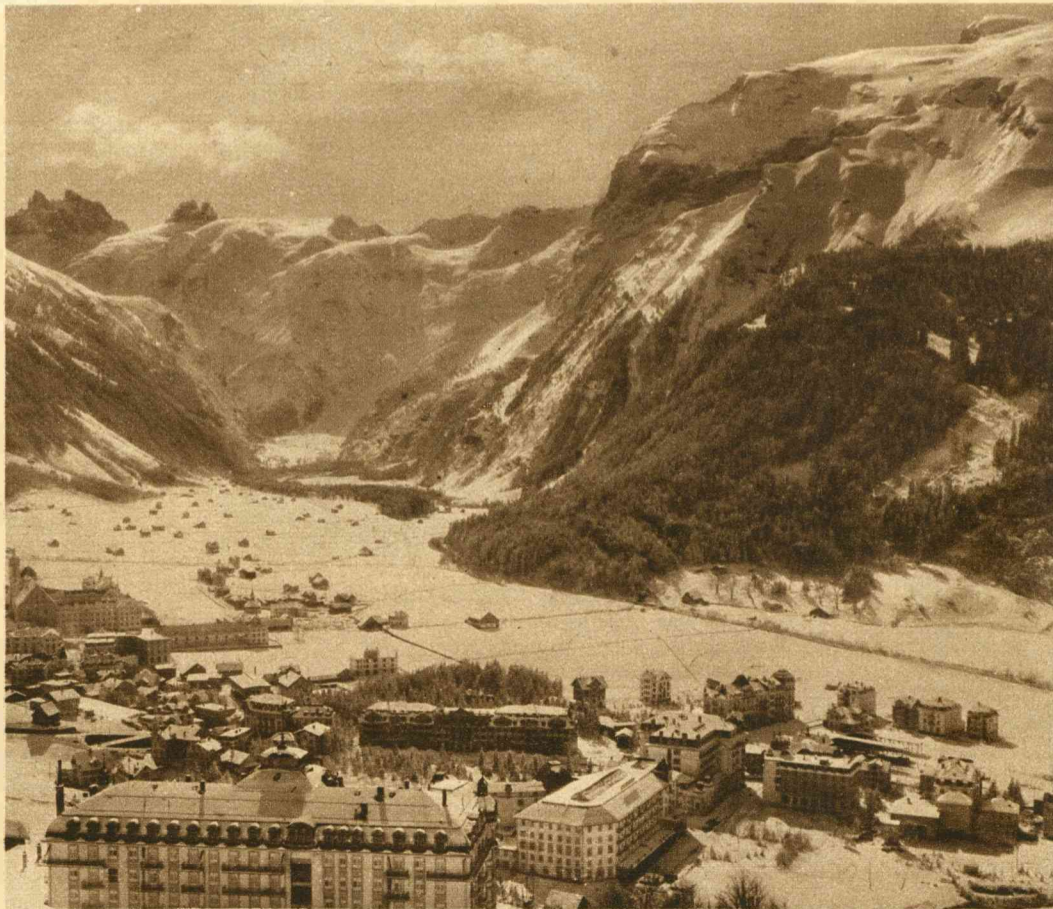
de eene wantrouwe het; het was tē mooi. Er zou wel een kink in den kabel komen, meende een ander, een vrijer of zoo. Weer een ander beweerde schamper, dat nieuwe bezems schoon vegen, en 'n maand nog maar 'n maand was.... Dit laatste kon natuurlijk niemand ontkennen. Zelfs de

Davos (Zwitserland) in Winterkleed.

doktersvrouw niet. Maar ze doorzag wel, dat al die opmerkingen der dames op ijverzucht waren gegrond, en haar vreugde om het bezit van het juweel Bette-Kee was er te grooter om.

Niets op aarde is echter volmaakt, zooals de lezer ook ongetwijfeld weten zal. En dus mankeerde toch ook aan deze

Gezicht op Engelberg (Unterwalden, Zwitserland).

model-dienstbode van een Bette-Kee iets. Ze had tengevolge van een val een stijf been gehouden; en dat been was ook korter dan het andere gebleven. Uiterlijk was deze misstand nu niet zoo heel erg, maar het ongeluk was dat de meid van loopen heel gauw moe werd. Voor de drukke bel was er een hitje, dus Bette-Kee behoefde de vele patienten niet in- en uit te laten, maar behalve dat is er in een druk gezin voor een meid toch nog een heele hoop te tippelen, naar kelder, zolder, linnenkamer, weet ik het al! Deze werkjes deed ze wel met toewijding en nauwgezetheid, maar het ongeluk was, dat ze na het loopen van een trap of het lange staan

zoo geweldig moe was, dat ze dan telkens weer een poosje rust noodig had om weer op dreef te komen. Maar de doktersvrouw nam deze eene onvolmaaktheid bij de vele schitterende volmaaktheden van de meid op den koop toe, en viel haar er nooit lastig over.

Maar op een goeien dag kwam de dokter thuis met de verrassing voor zijn vrouw, dat hij een middel gevonden had om de meid te genezen. Een collega van hem had een man geopereerd die aan precies dezelfde kwaal met precies dezelfde symptomen leed, en na de operatie en 'n rust van veertien dagen was de vent zoo vlug als een vogel. Hij, de dokter, had den collega zelf geassisteerd bij de operatie, en zou, eventueel met den collega samen, de meid kunnen opeereen, — en met zeker succes; daarvan was hij overtuigd. Wat dacht zijn vrouw? Het zou een heele verbetering zijn; een groot gemak in het huishouden, en tevens een goede daad tegenover de meid, die zoo gediensig en geschikt was.

Eerst had mevrouw er geen ooren naar, — ze zag n.l. tegen de veertien dagen rust op; mèt de operatie wel drie weken dat ze Bette-Kee zou moeten missen, — maar, zoo redeneerde ze, daarna zou het ook een ideaal toestand worden. En, ja, ze voelde er veel voor.

De dokter stelde het de meid voor. „Nee,” zei deze weer-spansig, „ik heb van kind af aan dat been gehad, en ik kan er oud mee worden. Laat het been het been, dokter.”

„Maar jé zult na de operatie heelemaal niet meer moe zijn,” hield de medicus aan, „en pijn doet het niet. En het is voor elk mensch toch plezieriger, al is hij dan ook nóg zoo tevreden met zijn lot, om nóg tevredener te worden. Als ik jou was, deed ik het maar.”

Ze wilde een paar dagen om zich te bedenken, zei ze, want haar vader had altijd gezegd: „Je weet wel wat je hebt, maar niet wat je krijgen kan.” En bovendien: je wist nooit wat eruit voortkwam; het kon bijvoorbeeld wel naar binnen slaan, en dan was ze heelemaal in den aap gelogeerd. Ze hadden op het dorp ook iemand gehad met een gezwel in zijn hals en die was door de perfesters ook weggesneden, — dat gezwel dan, — maar laten de zenuwen hem daarna in de borstkas geslagen zijn! En toen was hij nog verder van huis.

De dokter stond haar den bedenktijd toe.

Mevrouw bewerkte de goede Bette-Kee intusschen met haar meest overtuigende argumenten en het eind van de zaak was, dat de meid toefaf.

De operatie had plaats. En met succes.

De rusttijd verliep gunstig. Na nauwelijks drie weken was de meid in het bezit van twee precies even lange beenen. Ze hinkte niet meer. Ze struikelde niet meer. Ze kon dansen, springen, en ze dééd het ook — van louter plezier om haar genezing.

De dokter was niet minder verheugd om zijn succes. En mevrouw was misschien nog het gelukkigst van allen: Bette-Kee was nu een juweel der juweelen. Aan haar gewilligheid, gehoorzaamheid, properheid en werkzaamheid paarde zich nu onvermoeidheid en viefheid.... Ze was onuitputtelijk in haar lof. Vooral tegen de dames op de eerste bijeenkomst in de week na Bette-Kee's herstel.

Op de volgende bijeenkomst was de situatie echter eenigszins veranderd. De vrouw van den dokter keek sip. En geen beetje. En toen een der dames haar naar de gezondheid van Bette-Kee vroeg, barstte ze in razernij uit.

„Ze is weg,” riep ze ziedend van drift, „weg, weg. Zie maar eens, welk een ondankbare, welk een afschuwelijke ondankbare ze is. Ze is zonder me te waarschuwen gewoon weggegaan. En den dag daarop kreeg ik dit briefje. O, het is om je te bedoen, dames, om je te bedoen.”

Ze haalde bevend een briefje voor den dag, en las het, stamelend van toorn, voor aan de dames, die, naar men mij zeide, achter haar rug zich later dol ermede vermaakten.

Het briefje, met nauwelijks ontwarbare hanepooten in potlood neergekrabbeld, luidde:

Mefrou,

Ut speelt me asdat ik u vaarwel moet segge. Maar U foelt, nou ik twee goeie beene hep kon ik wel wat anders krijge. En om gesanik te vermije ben ik maar ineens fertrokke. Ik breek af met de pen maar niet met het hart. Uw dienaar

Bette-Kee.

M. V.

Het zij ghij speelt voor stom, of spreeckt,
Let altijd in wat kleed ghij steeckt.

V o n d e l.

Niets is mooi dan het ware: 't ware alleen is beminnelijk.
Boileau.

VOOR ONZE HUISMOEDERS

IETS OVER DE VOEDING.

Bij 't eten en drinken neemt de mensch niet alleen voedingsmiddelen in zich op, die tot het in stand houden van het lichaam dienen, maar tevens ook stoffen, die aangename gewaarwordingen opwekken. Deze aangename gewaarwording, die men met een vreemd woord „euphorie” noemt, is van een zeer groote beteekenis voor de voeding, want voedsel dat aangenaam ruikt en goed smaakt, werkt op de spekselafscheiding, wekt den eetlust op en bevordert de spijsvertering. De genotmiddelen zijn dan ook voor het menschelijk organisme van evenveel nut als de olie voor een machine is. Daar komt nog bij, dat de menschelijke natuur er behoefte aan heeft, zoo nu en dan eens iets anders te genieten dan wat strikt noodzakelijk als voeding kan aangemerkt worden. Daarom kunnen de genotmiddelen zeer goed dienen tot aankweeking der levenskracht. Een overmatig gebruik van genotmiddelen is natuurlijk uit den booze, temeer omdat de nadeelige invloeden ervan dikwijls niet direct merkbaar zijn, maar later pas hun schadelijken invloed doen gelden.

De genotmiddelen zijn te onderscheiden in:

1°. De voedzame, waartoe men zuiker, chocolade, cacao, vet en olie kan rekenen, omdat deze een belangrijke voedingswaarde hebben;

2°. de specerijen, zooals azijn, peper, zout, muskaatnoot enz., die voor het smakelijk maken van ons voedsel van veel belang zijn;

3°. de aromatische en alcoholische genotmiddelen, zooals koffie, thee, tabak en alcoholhoudende dranken, die deels prikkelend, deels bedwelmend op ons zenuwgestel werken, maar geen direct voedsel bevatten. Daar zij echter, bij een matig gebruik, vaak in staat zijn den eetlust op te wekken, spelen zij toch bij ons voedingsproces wel een — zij het ook bescheiden — rol.

Koffie en thee, de twee meest gebruikte genotmiddelen, bezitten beide de opwekkende eigenschappen van den alcohol, zonder de bedwelmende gevaren te bezitten.

Behalve dus het *geregeld* tot zich nemen van voedzame maaltijden — liefst drie maal per dag — is ook het gebruik van genotmiddelen, teneinde den eetlust aan te wakkeren, van zeer groot belang. Terwijl men nimmer vergeten mag, dat een smakelijke toebereiding der spijsen, afwisseling in den dagelijkschen kost en een *vroolijke gemoedsstemming* bij den maaltijd er veel toe bijdragen, den eetlust op te wekken en de spijsvertering te bevorderen.

DE NIEUWE MODE.

Links: Een smaakvolle, gladde japon van steengrijze stof en tegengenaaide strepen van oranjeleurig zijden tricot. De garnering bestaat uit biesjes, oprijgjes en knopen. *Rechts:* Aaneenvaardigde japon van blauw en reebruin wollen tricot. Blouse en ceintuur zijn versierd met ronde stalen knopen.

Recepten.

Voorjaarssoep.

Benodigd: 1 Liter bouillon, 50 gram zuring, 100 gram spinazie, 3 flinke groote preien, 1 bosje kervel, 1 bosje selderij, $\frac{1}{4}$ knol selderij, 2 oude aardappelen, zoo noodig parelsago.

Bereiding: Alle groenten, ook de aardappelen, $\frac{3}{4}$ uur in den bouillon laten koken. Ze daarna met den bouillon door een haren zeef wrijven. Het doorgezeefde vocht nog 20 à 30 minuten, onder af en toe roeren, zachtjes laten doorkoken en ten slotte binden met een weinig, met koud water aangemengde, sago.

Huzarensla.

Benodigd: 300 gram koud vleesch, (bij voorkeur van rund- of kalfsvleesch), 300 gram koude aardappelen, 2 hard gekookte eieren, 1 gekookte biet, 4 à 6 augurken in het zuur, 1 eetlepel uitjes in het zuur, 4 eetlepels olijfolie, 2 eetlepels azijn, nootmuskaat en kerrie naar smaak. Zoo noodig bouillon of bruin van jus met water.

Bereiding: Vleesch en aardappelen fijnmalen; biet, augurken, uitjes en harde eieren fijn hakken, alles met olie, azijn en verdere kruiden tot een smakelijk, goed samenghangend mengsel dooreen kneden. Een met water uitgespoelden puddingvorm er mede vullen, deze keeren op een vleeschschotel en de huzarensla garneren met augurken, uitjes, hardgekookt geel van ei en blaadjes peterselie. Wil men er een mooien schotel van maken, dan houdt men van alle ingrediënten, hiervoor geschikt, een weinig achter, mengt het overige op de boven beschreven wijze dooreen en geeft er op een vleeschschotel één of anderen vorm aan, (rond, ovaal, ruitvormig enz.). Op dezen vorm garneert men het achtergehoudene in regelmatige vakken, in afwisselende kleuren. Geeft men er mayonnaise bij, dan gebruikt men die gedeeltelijk bij het dooreen mengen van de massa (in plaats van olie, azijn, en eieren), gedeeltelijk bij de garnering. Ze kan als een rand om den gegarneerden vorm op den schotel uitgegoten worden of wel een of meer vakken vullen.

Ananas met slagroom.

Benodigd: 1 groot blik ananas, $\frac{1}{2}$ Liter slagroom, 2 eiwitten, 100 gram suiker, 25 gram poedersuiker, sago.

Bereiding: De blokjes ananas, waarvan men er enkele overhoudt voor de garnering, in een roomkom of vla-schaal leggen, het vocht verwarmen, de suiker erin oplossen, het binden met sago en over den ananas uitgieten. Den room met de poedersuiker en de eiwitten stijfkloppen, de ananas er mede bedekken en de bovenlaag met de achtergehouden stukjes ananas garneren.

VOOR DE JEUGD

Het geheimzinnige luchtschip.

II.

Toen Monoro zag, dat Schragino onverbiddelijk was, gaf hij zijn dienaren een wenk. Deze grepen den tovenaars beet en sleepten hem naar de gevangenis.

„Ziezoel! Nu zal hij de schoone Griseldis niet meer lastig vallen,” zeide de koning tevreden. En opeens kreeg hij lust ook eens een luchtreisje

Koning Monoro en zijn minister waren sprakeloos van bewondering over wat zij beneden zich zagen en dachten er langen tijd niet aan na te gaan, welke richting het schip genomen had. Zij hadden veel te veel te zien. Het was toch een zeldzame gebeurtenis, als men menschen en huizen onder zich steeds kleiner zag worden, tot de aarde onder hen niet anders dan een groote mierenhoop geleek.

Doch langzaam verdwenen de menschen en zijn hoofdstad. Hoe hooger hij steeg, hoe meer hij van zijn koninkrijk te zien kreeg, waarvan hij nooit geweten had, dat het zoo schoon was. Na langen tijd bemerkte de koning, dat hij boven het rijk van zijn buurman zweefde en daar hij nu meende lang genoeg gevlogen te hebben, beval hij zijn minister om terug te keeren.

Maar dat was gemakkelijker gezegd dan gedaan. De minister zocht ijverig en na lang zoeken vond hij gelukkig in den wand van den gondel een klein beenen knopje. Hij drukte er op, maar de richting van het luchtschip veranderde geen haar; daarentegen stond voor den koning een tafeltje met de heerlijkste spijsen en dranken.

Sprakeloos zagen beiden elkander aan. Het was heel aangenaam, dat zoo voor hun lichamelijk welzijn gezorgd werd, doch de wonderlijke manier waarop dat tafeltje met de spijsen zoo onverwachts voor hen verschenen was, gaf hun toch een angstig, onaangenaam gevoel.

Daarom zei de koning: „Ik heb geen trek in eten. Ik wil naar huis!”

Toer koning Monoro echter zag, dat zijn minister niet meer wist wat hij doen zou, werd hij angstig en ging zenuwachtig zoeken of hij ergens een stuurstang vinden kon. Doch tevergeefs. Eindelijk vond hij in een hoek een klein anker en daar zij juist boven een groote vlakke vlogen, zei hij: „We zullen ten minste probeeren te landen. Misschien vinden wij beneden menschen, die ons willen helpen, naar ons land terug te keeren.”

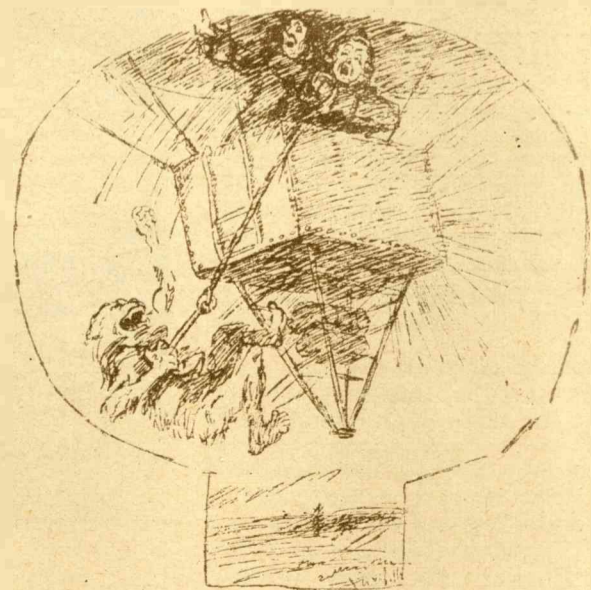
De minister wierp daarop het anker uit en zachtjes daalde het schip naar de aarde. Nauwelijks hadden zij den bodem bereikt of beiden sprongen uit den gondel. De koning vergat van vreugde zijn toorn en zijn trots en viel den minister om den hals. Nu werd besloten, dat de minister op zoek naar menschen gaan zou; de koning zou intusschen bij het luchtschip de wacht houden en zorgen dat dit niet omhoog zou gaan. De minister trok dus het land in, terwijl Monoro zich bij den gondel in het gras uitstrekte. Hij was erg moe en viel terstond in slaap.

Plotseling werd hij gewekt door een luid angstgeschreeuw. Het was de minister. Die liep als bezeten op den gondel toe en riep: „Gauw, gauw! In den gondel of wij zijn verloren!”

Achter hem in geweldige sprongen kwam een monster aanzetten, half mensch, half dier. Het had den kop van een leeuw maar liep op twee beenen en in zijn handen zwaaide hij een geweldigen knots.

In de grootste haast beklommen de koning en zijn minister den gondel, drukte op den knop en stegen de lucht in, juist toen het monster de landingsplaats bereikt had.

Toen het bemerkte dat zijn prooi hem ontvlucht was, stiet het een vreeselijk gebrul uit en pakte nog net het

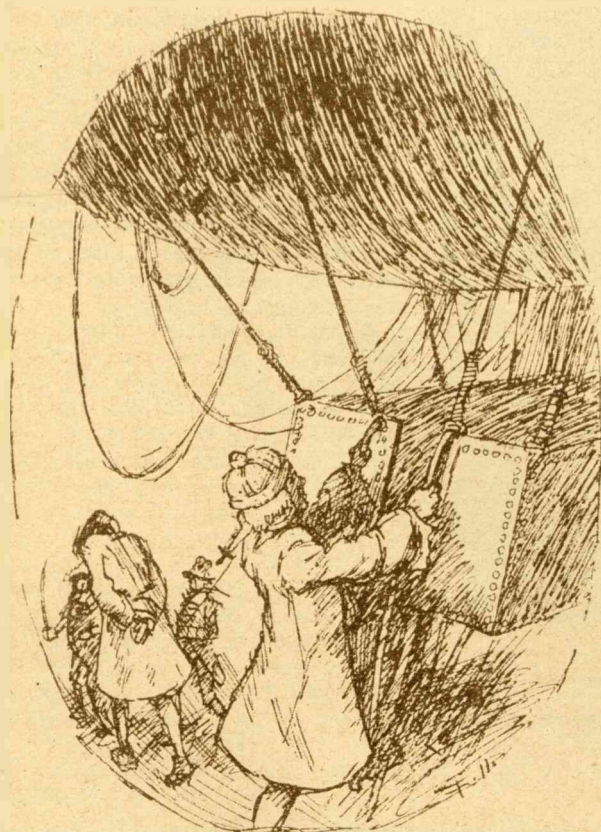

Nauwelijks had het wangedrocht echter het anker vastgegrepen of een elektrische vonk ontsprong er aan en doodde het monster.

anker vast, dat nog niet hoog genoeg van de aarde gestegen was.

Nauwelijks had het wangedrocht echter het anker vastgegrepen of een elektrische vonk ontsprong er aan en als van het hemellicht getroffen viel het monster dood ter aarde.

(Wordt vervolgd.)

De dienaren grepen den tovenaars beet en sleepten hem naar de gevangenis.

te gaan ondernemen. Hij beval zijn minister om hem te begeleiden. De koning besteeg den gondel, drukte op een knop en daar ging het luchtschip statig omhoog.

DE ZONNEJONKVROUW

EEN ROMAN VAN DE ROODE AARDE

VAN ANNY WOTHE

Vertaald door Mevr. J. P. WESSELINK-VAN ROSSUM

20)

Dat geloof ik heel stellig, Elke, en jij moet mij den naam noemen, dien mama vroeger heeft gedragen. Vader zou hem mij zeker hebben gezegd, maar ik wilde hem daar heden niet mee lastig vallen. Dan wil ik naar den graaf gaan en hem op den man af vragen, of een zoon zijn moeder kan en mag verloochenen."

Moeder Elke zag Helmgard verbaasd aan. Wat glinsterden de blauwe oogen hartstochtelijk en hoe warm gloeiden de jonge wangen.

„Er gebeurt nog veel meer in het leven, kind. Ik heb je reeds ééns gezegd, dat ik geen recht heb je de oude geschiedenissen te vertellen, waar je niets van hebt te weten. Ik heb nooit iets over een graaf Waldau gehoord. Jij en je stiefmoeder zult je vergissen."

„En vader? Geloof je, dat ook hij zich vergist?"

Elke streek verlegen haar groven boezelaar glad.

„De baron denkt altijd, wat de barones wil," zei zij met eenige bitterheid.

„Ga naar bed, kind, en laat die oude geschiedenissen rusten."

„Neen," riep Helmgard met beslistheid en greep de harde hand der oude vrouw met beide handen, „voel je dan niet, dat wij allen aan deze schuld, indien het er een is, te gronde gaan? Mijn vader, mijn stiefmoeder en — ikzelf, Elke."

„Jijzelf, Zonnekind," riep de oude vrouw. „Wat gaat jou het verleden aan? Laat dat rusten!"

„Heel veel!" riep Helmgard bijna driftig, „het benauwt mij, het ontnemt mij mijn geluk, het vervolgt mij tot in mijn diepste dromen. Ik verlang niets verder van je te hooren dan den naam, Elke. Wie was mama, voordat zij de vrouw van mijn vader werd? Als je mij liefhebt, ooit hebt liefgehad, dan moet je het mij zeggen. Je weet niet hoeveel daarvan voor mij afhangt."

Zij was op den heidegrond naar de oude vrouw toegekropen en hief nu smeekend de handen naar haar op.

Elke wilde Helmgard afweren, maar het jonge schepseltje had zulk een dwingende macht, dat zij eindelijk zuchtend zeide:

„Je doet met mij wat je wilt, Zonnejonkvrouw. Ik weet dat het verkeerd is, doch ik kan niet anders. Je stiefmoeder was in haar eerste huwelijk met den toenmaligen erfprins en lateren Hertog von Binsingen — Hechingen getrouwd. Zij was een geboren prinses von Hartenstein — Uppersdorf. Zoo, nu weet je het. Wijzer ben je er toch niet door geworden."

Helmgard was opgesprongen. Haar wangen gloeiden en haar oogen straalden.

„Ik dank je, Elke, ik weet, dat het je moeilijk is gevallen, maar ik moest het weten."

En plotseling hevige verschrikt de hand op haar hart drukkend, keek zij met wijdgeopende oogen de oude vrouw aan.

„Als mijn vermoedens juist zouden zijn," stiet zij met korte tusschenpoozen uit, „dan zou deze graaf Waldau — mijn broer zijn — mijn broer!"

„Onzin," zei Elke boos. „Die man gaat je voor God en de wereld niets aan. Indien hij werkelijk een zoon van je stiefmoeder is, ondanks den anderen naam, dien hij draagt, ben je toch niet met hem verwant. En dat is goed, want van de Von Binsingen — Hechingen is nog nooit iets goeds gekomen."

Helmgard richtte haar blik naar den grond en nog eens herhaalde zij: „mijn broeder!"

Een huivering ging door haar leden.

„Neen," zei zij toen, het goudglinsterend hoofdje opheffend, „hij gaat mij niets aan — je hebt gelijk Elke."

De oude vrouw een vluchtigen afscheidsgroet toe-
wivend liep zij snel weg.

Elke keek de Zonnejonkvrouw zuchtend na.

„Daar hebben we het ongeluk," prevelde zij en haar blik werd heel donker. „Ik vermoedde het dadelijk, toen de graaf in ons huis kwam. Toen hij mij zoo onderzoekend aankeek, wist ik, dat ik deze oogen reeds eens had gezien, wist ik, dat het leed nu weer zou verschijnen, dat zoo lang had geslapen en dat onheil boven den Zonnehof stond."

De oude vrouw richtte zich hoog op en keek somber in de richting van het Elzenslot.

„Nu zal het onweer losbarsten," dacht zij, „en de

bliksem zal het kind, de Zonnejonkvrouw treffen — ik voel het." Dreigend strekte zij de bruine hand uit en riep luid over de heide:

„Vervloekt slot! Al het ongeluk komt slechts van jou! Zoolang er nog een steen van het Elzenslot staat, is er geen geluk denkbaar voor den Zonnehof en zijn bewoners."

Zij nam haar met bessen gevulde mand op, maar de last, dien zij met vermoeide schreden naar de Havikshoeve droeg scheen haar heel zwaar.

Elke was toch heel oud geworden. Zij had het nooit zoo gevoeld.

Helmgard was met haastige schreden over de heide gesnel. Zij had een gevoel, alsof zij vervolgd werd. Zij kon moeilijk ademen. Dat kwam zeker door haar eigen verwarde gedachten. Nu wist zij den naam, maar daardoor was nog een zwaardere last op haar ziel gevallen. Indien alles was, zooals zij ver-

Nansen-Comité-Penning.

Hierbij reproduceeren wij de vóór- en keerzijde van een penning, die tot stand is gekomen door de geheel belangelooze medewerking der artisten L.-Zijl, C. J. v. d. Hoef en de firma Begeer te Utrecht. Hij wordt tegen f 1.— per stuk verkocht, om het Nederlandsch Nansen-Comité in staat te stellen zijne Russische dorpen tot den volgenden oogst op de been te houden. Iedereen die in het bezit van dit mooie kunstvoorwerp wenscht te komen en tegelijkertijd een zeer menschlievend doel wil steunen, kan dezen penning bij het Nederlandsch Nansen-Comité, Scheepvaarthus, Amsterdam bestellen. Hij wordt in brons uitgevoerd en is iets grooter dan een rijksdaalder. Op verzoek wordt de penning ook in andere metalen geleverd en in den vorm van een presse-papier.

moedde, waarom voerde graaf Waldau dan niet den titel, die hem toekwam, waarom verborg hij zich achter een masker? Hij was ook niet — daar was zij zeker van — in het Elzenslot getrokken om vervlogen tijden na te vorschen. Hij had het plan niet gehad, zijn moeder te zoeken, die hij naar den schijn te oordeelen, haatte en verachtte. Volgens de toespelingen van haar vader viel er niet aan te twifelen, dat graaf Waldau nu wist, of vermoedde, dat haar stiefmoeder hem na verwant zou kunnen zijn. En toch wilde hij heel spoedig de streek voor altijd verlaten?

Een heftige smart overviel Helmgard. Het liefst zou zij in tranen zijn uitgebarsen. Graaf Waldau zou nu nooit meer den Zonnehof betreden en zij zou hem misschien nooit, nooit terugzien.

Zij was aan het oude offeraltaar gekomen, waar zij bij haar eerste ontmoeting met Reimer Waldau de versregels van den „witten Balder," den „Zonnegod" had gezegd.

En zij kon niet anders: zij knielde voor den ouden offersteen neer en sloeg beide armen om den harden steen.

Wat wilde zij eigenlijk hier? Bij de oude begraaf-

plaats tot den ouden Zonnegod bidden? De Zonnejonkvrouw aan den avondhemel wierp haar jonge wanhopende zuster haar laatst bloedrood goud in het gelaat, toen stroomden heete tranen uit de jeugdige oogen over den door wilde rozen begroeiden godensteen.

„Bescherm ons, Balder, witte Balder," ontsnapte het aan de trillende meisjeslippen. Daarna richtte Helmgard zich op en keek ver over de heide.

In het laatste daglicht werd de vijver die tusschen het riet verborgen lag, en waar Reimer Waldau voor haar de waterleliën had geplukt, glinsterend zichtbaar.

De roode meisjeslippen trilden. Plotseling dacht Helmgard aan Baldo, die niets, zooals zij eens had gedacht, gemeen had met Balder, die in zijn zonnemagen door het luchtruim reed. Haar hart deed pijn, zij zette zich neer op den ouden steen, sloeg de handen voor het gelaat en pijnlijk klonk het van haar lippen: „Ik wilde dat ik dood was."

„Dat zou jammer zijn voor uw verloofde," zei een ongewoon scherpe stem, en toen Helmgard opkeek, stond graaf Waldau voor haar. Hij was weer in jachtcostuum, maar heden droeg hij het geweer over den schouder.

„Wat wilt u?" vroeg Helmgard verschrikt en streek toornig met de handen over haar betraande oogen.

Een spottend lachje gleed over het knappe, bleeke mannelaag en de donkere oogen keken bijna toornig.

„Ik wilde afscheid nemen van de Zonnejonkvrouw, die ik hier zag weenen op den ouden offersteen, want den Zonnehof moet ik immers helaas mijden."

„Waarom?" zei Helmgard hartstochtelijk.

„Omdat ik geen sporen wil nagaan, freule, die voor mij altijd vervaagd moeten blijven."

„Waarom moeten zij dat? Omdat u geen hart hebt, omdat u koud en gevoelloos bent, omdat het leed van een vrouw, een moeder, u niet treft, omdat u niet kunt liefhebben en vergeven."

Graaf Waldau schrikte van den gloed en den hartstocht, die uit Helmgards stem klonk.

„U beoordeelt mij verkeerd," antwoordde hij treurig, „en dat doet mij bitter leed. Want het zou juist voor mij een groot geluk zijn, door u begrepen te worden."

Helmgard schudde haar hoofdje en haar blauwe, anders zoo stralende oogen fonkelden hem boos tegen.

„U bent niet goed, anders zoudt u niet zoo hard zijn tegen een vrouw, die u zoo nastaat."

„Hoe weet u dat? Het zijn alles toch maar vermoedens, die op fantasieën kunnen berusten."

„Neen," antwoordde Helmgard met beslistheid, „u bent in 't geheel niet graaf Waldau. Onder een valschen naam zijt gij in ons stil huis gekomen en hebt daarin leed gebracht. De ongelukkige vrouw daarginds in den Zonnehof weent sedert jaren om een verloren geluk. U hadt het haar weer terug kunnen geven, maar onbarmhartig en gevoelloos hebt ge koude woorden tot haar gesproken, die de arme vrouw moesten verpletteren."

Graaf Waldau kruiste beide armen over zijn borst en keek Helmgard, die nog altijd op den offersteen voor hem zat, vastberaden aan.

„Gij vergist u, freule, ik heb met die vrouw niets te maken. Ik ben ook niet onder een vreemden naam in uw huis gekomen. Waldau is mijn rechtmatige naam."

Doodsbleek keek Helmgard naar hem op. Toen steeg een donkerroode blos van verontwaardiging in haar gelaat en opspringend riep zij heftig:

„U ontkent dus een prins von Binsingen-Hechingen te zijn wiens moeder een geboren prinses von Hartenstein — Uppersdorf was?"

Nu was het de graaf, die nog iets bleeker werd.

„Vanwaar zoudt u dat weten?" zei hij barsch met halfgesmoorde stem tot Helmgard.

„Omdat u het wapen der Hartensteins, dat mijn stiefmoeder voert, bij u draagt en zelf hebt gezegd, dat het het wapen van uw moeder was."

„Een moeder, die geen moeder voor mij was en het nooit zal zijn. Ik geef toe, dat het mogelijk is, dat uw vermoedens, die uw vader en de predikant ook koesteren juist kunnen zijn, maar ik wil het niet nader onderzoeken, freule, verstaat u, ik wil niet."

De trotsche manneogen fonkelden somber. De slanke gestalte van den graaf richtte zich nog hooger op. Iets koninklijks, ongenaakbaars omgaf zijn geheele verschijning.

Dat voelde Helmgard wel, maar het maakte haar nog zekerder, en bijna verachtelijk vroeg zij:

„U ontkent dus een prins von Binsingen-Hechingen te zijn?"

„Ja, ik ontken het. Ik heb met het hertogelijk hof niets te maken. Ik ben een vrij man, die alles van zich heeft afgelegd wat hem met de kroon verbindt, een prins, Zonnejonkvrouw — een prins ben ik geweest."

(Wordt vervolgd).

"PANDER
& ZONEN

DEN HAAG

AMSTERDAM
ROTTERDAM

PRIJSVERLAGING LINOLEUM

VOOR

Grapjes.

Een bakvisch bracht een bezoek aan het atelier van een groot kunstschilder om zijn werk te zien vóór het naar de tentoonstelling gezonden werd. Het meisje merkte op, terwijl zij rondliep:

„Vreemd hè, dat engelen altijd vrouwen zijn!”

„Ja,” zei de artist, met een knipoogje, „daaraan kun je nu meteen zien, dat artisten niet veel verstand van vrouwen hebben.”

„Dat kan wel zoo zijn,” antwoordde het meisje snel, „maar het bewijst wel, dat ze veel verstand van mannen hebben.”

Het meisje was erg rijk en de jonge man was arm. Zij mocht hem wel, maar dat was ook alles, en hij wist het.

„Je bent heel rijk,” merkte hij op.

„Ja,” antwoordde zij openhartig, „ik ben honderdvijftigduizend gulden waard.”

„En ik ben arm.”

„Ja.”

„Wil je met me trouwen?”

„Nee.”

„Dat dacht ik wel.”

„Waarom vroeg je het dan?”

„O, ik wou eens weten hoe iemand zich gevoelt als hij honderdvijftigduizend gulden verliest.”

Deelnemend vriend: „Wat zult u uw man vreeslijk missen, mevrouw.”

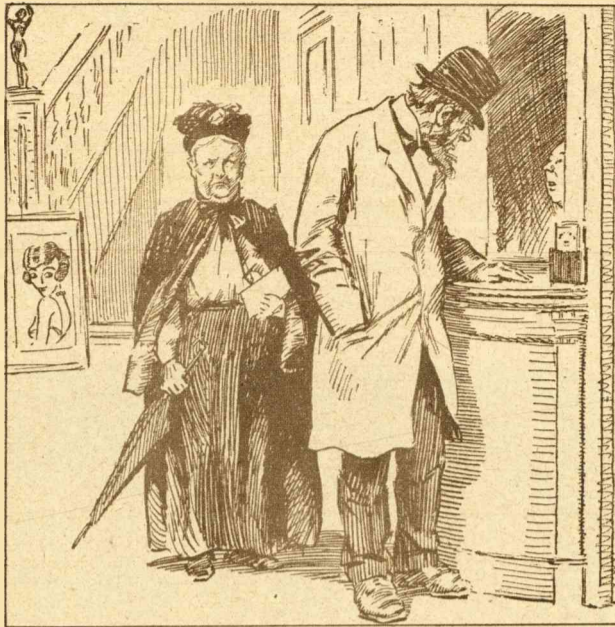
Zij: „O ja! En het vreemdste is in den winkel te komen en de toonbankla niet leeg te vinden.”

Niemand scheen notitie van mijnheer Groen te nemen. Af en toe trachtte hij ook eens iets te zeggen, maar iemand met een veel zwaardere stem gaf telkens een andere wending aan de conversatie.

Ten slotte kreeg men het over honden. Mijnheer Groen was overtuigd dat nu zijn kans komen zou, want hij was de bezitter van een hond waar hij trotsch op was.

„Er zijn sommige honden,” merkte Robinsen op, „die veel meer verstand dan hun meesters hebben.”

„Dat is héél juist,” zei mijnheer Groen. „Ik heb er óók zoo een.”

Mijnheer Nurks: „Wilt U mij a.u.b. teruggeven wat ik betaald heb aan gemakkelijksbelasting?”

Klerk: „Waarom mijnheer?”

Mijnheer Nurks: „Wij hebben ons niet vermaakt.”

Allerlei Wetenswaardigs.

EEN EILAND VAN KERKEN.

Een der merkwaardigste eilanden ter wereld is Patmos, waar de Apostel Johannes zijn boek „Openbaringen” schreef. Het was altijd het doel van duizenden pelgrims, en wanneer in oude tijden iemand een groote zonde herstellen wilde, deed hij dit door op dit eiland een kerk te bouwen. Het gevolg is, dat dit eiland thans de ruïnes bevat van niet minder dan driehonderd kerken.

De geheele bevolking bestaat uit ongeveer vierduizend zielen, en ze is nu uitgebreider dan toen de meeste kerken gebouwd werden. Daar er op dit eiland in het geheel slechts 700 huizen zijn, is er voor iedere twee families een kerk.

De bevolking is Grieksch, en zij bestaat van het visschen van sponzen.

Zonderling genoeg — ofschoon het eiland heel dicht bij Turkije ligt, is er nimmer een moskee geweest. Mogelijk konden de Mohammedanen er geen ruimte voor vinden.

HOE LACHT U?

De een of andere denker vond, dat lachen met een a-klink getuigt van een gul karakter. Wie met een e-klink lacht, geeft daardoor blijk van zwaarmoedigheid niet vrij te zijn. Het lachen van kinderen kenmerkt zich veelal door een i-klink. Het is een teeken van naïveteit en besluiteloosheid.

De o-klink hoort bij den lach van edelmoedigen en die goed van hart zijn. Zij, die met een u-klink lachen, komen er het slechtst af. Zij verraden daardoor menschenhaters te zijn.

DE KUNST DER KLANKEN
DOOR MAARTEN DIJK.

3. Het wezen van den muzikalen ontwikkelingsgang.

In mijn vorig artikel hebben we gezien, hoe de muziek in de verre oudheid haar oorsprong vond uit de behoefte der menschen, om hun aandoeningen in rhythmisch geluid tot uiting te brengen. Dit moest op den duur vanzelf leiden tot het streven naar een steeds inniger verband tusschen het menschelijk bewustzijn en de klanken, die deze bewustwording moeten vertegenwoordigen. Hiertoe was allereerst noodig, denklank te leeren opvatten, d.w.z. de verschillende klanken elk afzonderlijk intuïtief naar hun samenstelling te leeren beseffen en de verhouding, waarin deze in hun onderscheid tot elkander staan, te begrijpen. Het kan immers niet mogelijk zijn, zich zuiver uit te drukken, zolang men zijn uitingsmateriaal niet volkomen zuiver doorgrondt. En daarvoor beseffen we welk een belangrijke, ja, de geluids-uiting eerst tot kunst, n.l. tot zuiver-beheerschte gemoeds-uiting, makende, stap het afstemmen der tonen geweest is. Immers: de klanken, die men vóór dien tijd voortgebracht had, behoorden tot het geruisch. We kunnen namelijk het geluid indeelen in geruisch en toon. De specifieke eigenschap van den laatsten is de enkelvoudigheid en regelmatigheid van haar trilling. Zooals men weet is geluid niet anders dan de gewaarwording van lichttrillingen; van een trilling als zoodanig bemerken wij evenwel niets: geluid is de wijze waarop wij deze bewust worden. De toon nu is de klank, welke veroorzaakt wordt door één trilling van een constante snelheid. Als dus één snaar onveranderlijk bijvoorbeeld 80 trillingen per seconde maakt en verder niets, dan worden wij deze rustige regelmatigheid gewaar als een vaste en door zijn enkelvoudigheid gemakkelijk op te vatten klank. Geruisch daarentegen is een samenstelling van vele klanken, die bovendien zelf voortdurend veranderen. Daardoor is het geruisch — bij voorbeeld door het rollen van den donder, het ratelen

IEDEREEN

van een wagen enz. — niet geestelijk te doorgronden en dus ongeschikt voor een levens-uiting, wat ook de Italiaansche futuristen, die „werken” met claxons en dergelijke apparaten, mogen beweren. Wel kan de muziek niet bestaan in hoog-gecultiveerden vorm zonder samengestelde klanken, doch wat deze ons zeggen is juist mogelijk doordat hun samenstelling uit tonen bestaat en slechts zoover we deze en hun werking ten opzichte van elkaar nog kunnen beseffen. Om dus van den klank een bruikbaar kunst-materiaal te maken, was het noodig, zijn eenvoudigste vormen te vinden en dit zijn de tonen. Vandaar mijn opmerking over de belangrijkheid van het afstemmen van het geluid als eerste stap naar de muzikale kunst.

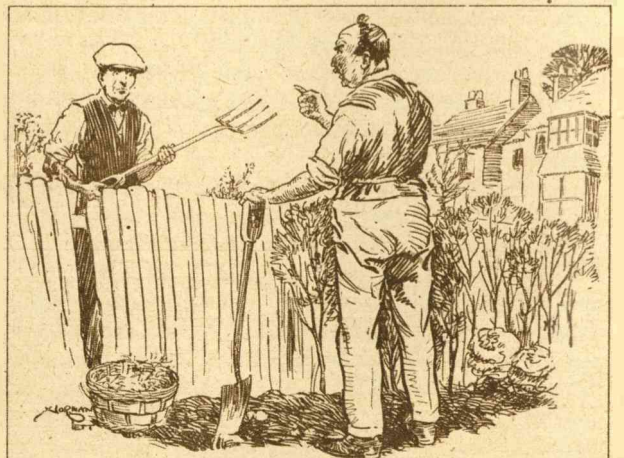
Het wezen van den ontwikkelingsgang der muziek bestaat nu daarin, dat eenmaal die klanken gevonden zijnde, waarbij geestelijke doorgronding mogelijk is, we weer naar het steeds meer gecompliceerde terugkeeren, maar slechts voor zoover het opgevat kan worden door het menschelijk bewustzijn. Eenerzijds immers wordt onze bewustwording steeds subtieler, anderzijds wordt het daardoor mogelijk ook den klank steeds verfijnder te beseffen, waardoor hij geschikt wordt tot uiting van het menschelijk gemoed.

Men zou dus de muziek-geschiedenis kunnen noemen: de historie van het leeren onderscheiden van steeds fijnere nuances van klank-eigenschappen. Daar is bijvoorbeeld de toonhoogte: alle primitieve volkeren hebben een tijd gehad, waarin zij nog geen halve-toon-afstanden konden opvatten, zoodat de toonladder toen uit vijf tonen bestond met weglating namelijk van e en b, die met f en c halve tonen zouden vormen. Later kwamen deze er bij, doch toen ontbraken nog lang de overige halve-toon-afstanden, die op onze piano's door de zwarte toetsen vertegenwoordigd zijn. Evenzoo is het met den samenklank. Er was een tijd, waarin uitsluitend octaven (bijv. c—c) werden gebruikt vanwege hun eenvoudige trillings-verhouding. Later kwam de kwint (bijv. c—g) aan de beurt als eerstvolgende-verhouding: de trillingen der octaven staan namelijk tot elkaar als 1:2, die van den kwint als 2:3. Zoo ging het steeds verder en bij elke nieuwe verovering schreeuwden de conservatieven, dat thans de kunst te gronde ging. Niet lang geleden werden nog in elk harmonieleerboek de terts (bijv. c—e) en sext (bijv. c—a) als dissonant, later als onvolkomen consonant genoemd, terwijl wij nu zoo met deze intervallen vertrouwd zijn, dat wij ze zonder voorbehoud als consonanten aanvaarden. Hetzelfde gebeurde met de toon-lengte. Eenmaal hadden de tonen geen bepaalde lengte en het was een gebeurtenis, toen men de tonen begon te meten. Voorloopig onderscheidde men slechts twee lengten, thans is, practisch gesproken, welhaast elke mogelijke toonlengte in gebruik. Dit geldt nogmaals voor de verschillen in toonsterkte, dit uitdrukkings-middel van elementaire kracht. En ook ten opzichte van de klankkleur blijft het waar, hetgeen men aan de geschiedenis van het orkest kan zien: steeds meer verscheidenheid van instrumenten werd gebruikt.

Daarenboven blijven in hoogste instantie de geheel zuivergevoelde waarden der klank-eigenschappen niet nauwkeurig in notenschrift weer te geven doordat het daarbij gaat om zóó kleine nuances, dat het aan het artistieke gevoel van den speler overgelaten moet worden, deze bewust te worden. Dit bedoelde Gustav Mahler, toen hij zeide: „het belangrijkste staat niet in de noten.”

Wist U?

dat er in het Vaticaan 11000 kamers zijn;
dat tachtig percent der weervoorspellingen juist zijn;
dat rooken op straat eertijds een vergrijp was dat met geldboete gestraft werd;
dat een vlieg, naar verhouding, vijf-en-dertig maal zoo vlug loopt als een mensch?

Perkins (gedurende een twist met zijn buurman): „Als je nu niet ophoudt met mij te plagen, dan koop ik een nieuwen hoed voor mijn vrouw en dan zal jij er een voor de jouwe moeten kopen!”

Dunctichten.

WEERKUNDE.

*Pa zei 's morgens: „Ga eens kijken,
Hoe het weer is, kleine Lien”.
„Pa,” zei Lien, „dat kan 'k niet zeggen.
't Mist zóó, dat je niets kan zien.”*

'N OPTIMIST.

*Een mensch, die 's winters schaatsen koopt,
Op rijzing van de Marken hoopt,
En die verwacht, dat op deez' aard
Een conferentie vruchten baart.*

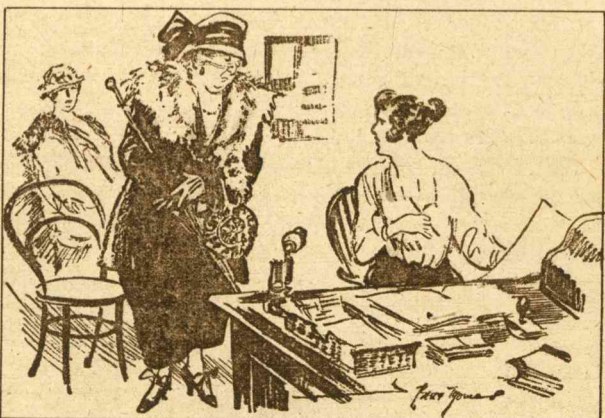
ONZE PEPPERDURE RECHTSPRAAK.

*Eén ding kan ik maar niet snappen,
Waarvoor is 't verdikkie goed,
Dat een mensch, om recht te krijgen
Absoluut krom liggen moet?*

RARITEIT.

*De achturige arbeidsdag
Laat één man koud, want ziet,
Wie zich ook druk maakt voor dien dag,
De nacht-wacht zeker niet.*

J. Cats Jr.

Directrice van het dienstbodenkantoor: „Nog niet geslaagd? En ik gaf u de vorige week een lijst met twee-en-twintig namen?”

Dame: „Ja, dat weet ik. Maar ik heb ze allemaal al in mijn dienst gehad dit jaar.”